

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově

říjen 2007 – leden 2008

ART KODIAK s.r.o.

Lokalizace památky

Okres: Karlovy Vary

Obec: Bochov

Část obce: Kozlov

Název objektu: kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově

Evidenční číslo: kulturní památky v ÚSKP: 34048/ 4- 923

Památkou od: 3.5. 1958

Číslo parcely: 37/ 1

Údaje o památce

Vlastník: obec Bochov

Objednatel: obec Bochov

Údaje o SHP

Typ: standardní

Termín dokončení: 1. 11. 2007

Dokumentaci vypracovali:

Mgr. Hana Hrabcová

a

MgA. Václav Štochl akad. soch. a rest.
rest.licence MKČR č.j. 12957/2005

a

Mgr. Marcel Hron akad. soch. a rest.
rest.licence MKČR k č. j. 6.795/97

a

Mgr. Jiří Fiala akad. soch. a rest.
rest.licence MKČR ad 8122/98

a

Bc. Šárka Kasalová

Počet stran: 102

Autor fotografií: Mgr. Hana Hrabcová

Grafické zpracování dokumentace: MgA. Václav Štochl a Mgr. Hana Hrabcová

I. Úvod

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově představuje nejen nejstarší, ale také kulturně a historicky hodnotnou památku regionu. Kostel je unikátním dokladem jednolodní gotické stavby, jejíž hlavní loď zakončená pětibokým presbyteriem s opěrnými pilíři, nebo lomený portál původního hlavního vstupu, reprezentují čistý gotický sloh.

Přestože kozlovský kostel prošel během 18. století rozsáhlými barokními úpravami, které značně změnilo jeho vzhled, bylo jeho gotické jádro zcela zachováno. Barokní přestavba byla provedena citlivě a s respektem k stávajícím konstrukcím a artefaktům. Vznikla tak působivá a architektonicky hodnotná stavba, která tvoří významnou dominantu obce Kozlov i jejího okolí.

V současnosti je stav kostela Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově poznamenán dlouhodobou neúdržbou. Kostel není již delší dobu využíván pro sakrální účely. Opuštěný objekt postupně chátrá a inventář kostela se stává častým cílem zlodějů. Kostel byl vyjmut z majetku církve, odsvěcen a v současné době jej vlastní a zpravuje obec Bochov. Ve snaze zabránit dalšímu chátrání této kulturní památky vzniklo také občanské sdružení „Kostel Kozlov“, jehož činností a cílem je záchrana zmíněného kostela.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově je významnou, státem chráněnou kulturní památkou. Z tohoto důvodu byl před plánovanou obnovou proveden Stavebně historický průzkum. Zhotovený Stavebně historický průzkum je standardní a byl prováděn v období září – říjen 2007. Standardní Stavebně historický průzkum nenahrazuje závažná vyjádření příslušných památkových orgánů a organizací ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb. Práce je duševním vlastnictvím autorů.

II. Dějiny objektu – historická rešerše

Kostel Nanebevzetí Panny Marie se nachází na severozápadním okraji obce Kozlov, který je v současné době přičleněn k městu Bochovu jako jeho místní část. Ves Kozlov má nepravidelný půdorysný základ, jedná se o ves ulicového typu, což znamená že domy jsou situovány podél procházející cesty. Kostel je umístěn na výrazné vyvýšenině nad obcí a obklopen zbytky dnes takřka zničeného hřbitova, jehož součástí bývala i márnice. Dnes z ní zbyly již jen pozůstatky zdi nacházející se západně od hřbitova. Areál kostela je obehnan zbytky původní ohradní zdi.

Dějiny kostela jsou úzce propojeny s dějinami vsi Kozlov a již zaniklou kozlovskou tvrzí. Stavba kostela bývá datována do 60. let 14. století.¹ Samotná ves Kozlov vznikla, dle dokladů v písemných pramenech, pravděpodobně ve 14. století, stejně jako kozlovský kostel. Nejstarší zachovaná zmínka týkající se vsi a zároveň kostela Nanebevzetí Panny Marie v Kozlově pochází z roku 1365. Jedná se o podací právo uplatňované držiteli kozlovského panství a patrony kostela, jimiž byli Němota, Přech a Jan, v pramenech zmiňovaní jako: „. . . de cons. Nyemothe, Prziechanis nec non Johannis de Kozlow.“²

Z této dochované zmínky o uplatnění podacího práva vyplývá mimo jiné také to, že kostel byl ve zmíněné době již dokončenou a svému účelu sloužící sakrální stavbou. Tomu odpovídá také zpráva o prvním známém faráři činném v kozlovském kostele. Farář Jakub byl dle dochovaných údajů jmenován roku 1365. Roku 1462 zde pak působil kněz z řádu Křižovníků.³ Kostel tedy nepatřil husitské církvi, později se ale stal evangelickým. Po rekatolizaci byl klášterem v Teplé zaslán roku 1624 do Kozlova klášterní katolický kněz.⁴ Kostel a sním celý farní obvod se tak dostal pod působnost katolické církve. Ještě údaj z roku 1938 uvádí, že ve v kozlovském farním obvodu je evidováno 1597 katolíků a dva nekatolíci.⁵

Ke zmíněnému farnímu obvodu patřily: Kozlov, Mirotice, Dlouhá Ves, Svinov, Pěčkovice, Pávice, Teleč, Sovolusky, Hlineč a Jesinky.⁶ Ves Kozlov, spolu s kostelem zřejmě již ve 14. století patřila k manskému systému hradu v Bochově. Majitelé ji tak drželi jako manství a vykonávali z něho přesněji neznámý druh služeb. Po prvních známých držitelích tohoto léna, jimiž byli již zmínění Němota, Přech a Jan, následovali další drobní majitelé: „titíž pak společně s Ješkem roku 1368⁷ a ještě roku 1370.⁸ O deset let později, roku 1380, drželi podací právo „. . . Przechonis et Johannis de Kozlow“⁹, snad totožní s výše jmenovanými.

¹ Líbal, D. Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek, Praha 2001, str. 200

² Libri confirmationum I/I str. 68

³ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

⁴ Tamtéž, str. 103

⁵ Tamtéž, str. 103

⁶ Helebrant, V. Dochov ve 20. století, Dochov 2001, str. 114

⁷ Libri confirmationum I/I str. 107

⁸ Libri confirmationum 2, str. 34

⁹ Libri confirmationum 3-4, str. 147

Následní majitelé léna, pravděpodobně potomci výše uvedených držitelů, se v držbě vsi střídali až do pol. 15. století. Podobně jako již jmenovaní držitelé, tak také následující majitelé podacího práva a vsi vystupují v písemných zmínkách z přelomu 14. a 15. století pouze jmény, takže o nich nemáme žádné bližší informace. Tak roku 1398 pohnal „Henricus de Kozlow“ Litibora z Miřetic, a stejný půhon opakoval o rok později společně s Petrem ze Zhoře a Kunšem z Brložce také „Johannes de Kozlow“. Roku 1400 je zmiňován půhon Pešíka ze Šmikous proti „Fulfyssonem de Kozlow, v letech 1405 až 1406 vystupuje v písemných pramenech coby úředník - exekutor jakýsi „Litoldus niger de Kozlow“, roku 1407 je připomínán Jiřík z Rochova, vystupující proti „Otticonem de Bracencze alias de Kozlow“ a konečně roku 1408 byl sveden půhon na Jana řeč. Kozlovce z Kozlova.¹⁰

V této době však písemné zmínky o Kozlově na delší dobu náhle mizí a po dalších dvacet let nevíme o kozlovských majitelích nic. Teprve až roku 1429 jsou připomínáni jako majitelé zdejšího podacího práva ke kostelu „... famosorum Romani et Hessonis residencium ibid. in Kozlow“¹¹ a roku 1435 pak „... Wenceslai Hes et Romani de Kozlow.“¹² Druhý z nich je pravděpodobně totožný s Romanem starším, vystupujícím jako svědek ještě roku 1437.¹³ Jeho údajný příbuzný, Václav, je připomínán v bochovských pamětech k roku 1456.¹⁴ Jestliže je tento údaj pravdivý, pak Václav končí řadu známých majitelů Kozlova v 15. století.

Podle dalšího vývoje se prozatím zdá, že ves někdy koncem 15. století, někdy bývá uváděn rok 1465,¹⁵ připadla k majetku, patřícímu pánům z Plavna a zaujímajícímu široké okolí Toužimi s desítkami dalších vsí. O této době, trvající prakticky sto let, nemáme dosud žádné zprávy a až k roku 1558 se dozvídáme, že Jindřich st. míšeňský z Plavna zapsal věno své manželky Doroty Kateřiny na toužimském panství, mj. „... na wsy kozlau ...“¹⁶

Z dalších zápisů však vyplývá, že vesnice byla rozdělena na několik dílů (jejich přesný počet neznáme), z nichž některé drželi přímo Plavenští, ale další byly jimi pronajímány. Když byl totiž roku 1567 pořizován odhad majetku Plavenských,¹⁷ mezi příslušenstvím Toužimi byla opět jmenována „wes Kozlau“, lépe řečeno její část, kde „Ssymek plati rocznie cztyry k(opy) owsa geden strych dwa wiertel.“¹⁸

Kolem 2.pol. 16. století získali léno členové rodu Uttenhoferů z Uttenhofu.¹⁹ Roku 1567 Jindřich starší Plavenský propustil Jiřímu Uttenhoferovi z Uttenhofu píšícího se „zu Kossla“ statek Kozlov z manské služby.²⁰ Další díl pak držel Jan Ratibořský ze Chcebuze na Vladci, který však roku 1579 prodal výše zmíněnému Jiřímu Uttenhoferovi „diedicztwi swe manské k wrchnosti panstwi Ttaužimskem naleziczty totizto dwur pop(lužni) s po(plužim) a

¹⁰ Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 517

¹¹ Libri confirmationum 9, str. 47

¹² Libri confirmationum 10, str. 247

¹³ Emler, J. Pozůstatky desk, Praha 1872, sv.II, str. 167-168

¹⁴ Sedláček, A. Hrad XIII., Praha 1937, str.40

¹⁵ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

¹⁶ SÚA – DZV 13 B 12-13

¹⁷ SÚA – DZV 16 B 10-16

¹⁸ SÚA – DZV 16 B 115

¹⁹ Sedláček, A. Hrad XIII., Praha 1937, str.40

²⁰ SÚA – DZV 23 A 17-17v., zápis z r. 1585

d(wory) k(metczy) s p(laty) wewsy Kozlowie s diedinami. . .“ a dalším příslušenstvím za 625 kop češ. gr.²¹ Jiří Uttenhofer pak držel Kozlov až do své smrti roku 1587.²²

Majetek po něm zdědili jeho synové Adam a Kašpar, kteří však již o rok později prodali vše „wewsy rzecziene Kozlow czoz sau tu mieli, totižto twrz dwur po(plužni) s po(plužim) sewssemi swrchky anabytky, s diedinami ... s owczynem, s owcziar-nau, s piwowarem, s krczmau swobodnau wewsy Koz-lowie ... s mleynem podewsy Kozlowem slowe ssmolka mleyn“ svému strýci Jindřichu st. Uttenhoferovi z Uttenhofu a na Kozlově.²³ Jindřich Uttenhofer zemřel roku 1594.²⁴

Uttenhoferové měli pro zdejší kraj klíčový význam, protože za jejich držení Kozlova se tento stal poprvé svobodným statkem, tj. byl propuštěn z manství, a byl zapsán v deskách zemských.²⁵ Uttenhoferové vybudovali v Kozlově nové výstavné sídlo - zámek, který zde stával až do poloviny 20. století.²⁶ Také kostel prošel za držení Uttenhoferů, někdy v 2. pol. 16. století, jistými drobnými úpravami. V této době došlo pravděpodobně k úpravě kostelních oken, jejichž spodní část byla zazděna a z okenních výplní byly odstraněny kružby.²⁷

Památku na působení Jiřího a Jindřicha Uttenhoferových v Kozlově lze nalézt také uvnitř kozlovského kostela. Nachází se zde dvojice renesančních mramorových epitafů osazených na severní stěně, v interiéru presbyteria. První z epitafů, pochází z roku 1587 a je určen Jiřímu Uttenhoferovi z Uttenhofu, druhý je datován rokem 1594 a určen pro Jindřicha Uttenhofera z Uttenhofu. Každý z epitafů je tvořen dvěma různě velkými reliéfními poli, které jsou členěny horizontálně procházející římsou a po stranách doplněny dvojími sloupky. Spodní část každého z epitafů je opatřena čtyřmi kusy černých tabulek s latinskými nápisy vyvedenými zlatým písmem. Nápisy mají částečně náboženský a částečně faktografický obsah, sdělující údaje o životě a úmrtí osoby, které je epitaf určen.²⁸ Epitafy byly původně doplněny o alegorické figury a busty. Ještě E. Poche uvádí v Uměleckých památkách Čech z roku 1978 : „ v presbytáři dva mramorové renesanční sloupové epitafy s alegorickými sochami....“ Na fotografii pocházející cca. z roku 1993, která zachycuje vlevo osazený epitaf, lze ještě spatřit část sochařské výzdoby.²⁹ Později byly alegorické figury odcizeny.

Další osudy Kozlova pak nejsou zcela jasné. Neznámo proč se po Kozlově psal roku 1597 „Hans Freymuth von Schönhöf zu Goslau“,³⁰ ale není prokázáno, že se psal po tomto Kozlově. Již roku 1600 a dále se totiž na něm připomíná další příslušník rodu Uttenhoferů, a to „Adam Vttenhöfer von Vttenhöf uf Gossiau“,³¹ o němž se dějí zmínky také v letech 1603 a 1615.

²¹ SÚA – DZV 59 N 18v.-19.

²² V kozlovském kostele se dochoval jeho epitaf s datem úmrtí.

²³ SÚA – DZV 24 H 6-6v.

²⁴ V kozlovském kostele se dochoval jeho epitaf s datem úmrtí.

²⁵ Sedláček, A. Hradý XIII., Praha 1937, str.40

²⁶ Úlovec, J. Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech, Libri 2000, str. 144-146

²⁷ Kol.aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str. 225

²⁸ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104-105

²⁹ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, obr. č. 135, str. 11

³⁰ Gnirs, A. Karlsbadergeschichtsquellen, Karlovy Vary 1928- 1929, str. 117-119, 121

³¹ SÚA – DZV 175 E 26-28v.

1616 přiznal Adam dluh své manželce Dorotě Zuzaně ve výši 2500 kop češ. gr.³² V protihabsburském povstání stál na straně vzbouřivších se stavů, takže po jeho potlačení byl také potrestán. Podle nařízení z roku 1623 měl být konfiskovaný kozlovský statek rozdělen na třetiny, z nichž jedna měla připadnout císaři a dvě Adamovi.³³ K odhadu Kozlova a nedalekého kostrčanského statku byl určen rakovnický rychtář Matouš Löttlich, který nechal oba dva zinventarizovat.³⁴ V celé věci však záhy došlo k obratu, neboť již 3. října 1623 vystoupil Jan Hegner, zájemce o oba majetky, s návrhem, že je ochoten zaplatit ihned polovinu jejich tržní sumy.³⁵ Svoji žádost opakoval ještě 27. října a 6. listopadu,³⁶ ale to již bylo rozhodnuto v jeho prospěch, neboť právě 6. listopadu 1623 byl vydán příkaz, aby mu byly oba dva statky postoupeny.³⁷

Jan Hegner, zvaný Hejman, tak získal kozlovský i kostrčanský statek,³⁸ což mu bylo 20. dubna 1624 potvrzeno také panovníkem Ferdinandem II.³⁹ V zápise stojí, že Jan koupil mj. „twrz ržeczenau Kozlovo a pržini dwur poplužni spolružim, s zahradau piowowarem, krcžmau weysadni prži též twrzi leziczy, wes Kozlowo . . .“, vše za 9920 kop 40 gr. mš.⁴⁰ Otázkou dosud nerozřešenou však zůstává odškodnění vdovy po Adamovi Uttenhoferovi Doroty Zuzany, která měla na statku zapsáno své věno a dluh z roku 1616. Ještě 8. prosince 1629 stále marně žádala o vyplacení svých pohledávek,⁴¹ avšak jestli něco získala, nevíme.⁴²

Po Hegnerově smrti držela Kozlov vdova Františka Eufemie, která roku 1642 předala statek, utrpěvší údajně velké škody průchody vojsk a požárem, svému synovi Kašparu Františkovi Hegnerovi von Rösselfeldt.⁴³ On sám pak Kozlov držel až do své smrti, kdy jej převzala vdova po něm Anna Kateřina, roz. von Steinsdorf a posléze znovu provdaná ze Štampachu. Statek sám však byl zcela zadlužen, takže roku 1667 došlo podle přání věřitelů k jeho odhadu a Anna Kateřina coby poručnice dětí Kašpara Ignáce, Anny Konstancie a Ludmily Korduly byla přinucena jménem svým a jejich celý statek prodat příbuznému Kryštofu Martinovi ze Štampachu a to jmenovitě „Guettlein Gosslaw . . . benanntlichen des dorff Gosslaw, den Rittersitz vnd den darangelegenen Mayerhoff, Maltz vnd Brewhauss, Schäfferey ...“ a další příslušenství, celkem za sumu 9500 zl.⁴⁴

Kryštof pak již o tři roky později postoupil „Gut Gosslaw sambt allen dessen von alter hero darzu gehörig Appertinentien benandlichen das dorff Gosslaw, den Rittersitz vnd den darangelegenen Mayerhoff“ Adamu Ferdinandovi von Rackfel.⁴⁵ Právě jmenovaný Adam Ferdinand von Rackel nechal roku 1673 vyrobit pro kostel v Kozlově nový velký zvon, který

³² Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 519

³³ SÚA SM C 215 Ur, fol. 12

³⁴ Tamtéž, fol. 20

³⁵ Tamtéž, fol. 27-28

³⁶ Tamtéž, fol. 20 a 29-30.

³⁷ Tamtéž, fol. 37.

³⁸ SÚA – DZV 153 H 10v.-13.

³⁹ SÚA – SM C 215 UR, fol 25-26.

⁴⁰ SÚA – DZV 153 J 20v.-21.

⁴¹ SÚA – SM C 215 Ur fol. I, 34.

⁴² Bílek, T.V. Dějiny konfiskací, sv. II, Praha 1883, str. 728-729

⁴³ SÚA – DZV 302 D 17v.-20.

⁴⁴ SÚA – DZV 318 C 25-D 1v.

⁴⁵ SÚA – DZV 318 M 25-27v.

nesl nápis: „Adam Ferdinand von Rackel Collator An 1673, Georg Michael Niklas Löw: Stückgießerei Prag.“⁴⁶

Další dějiny Kozlova jsou doposud neznámy. Víme jen tolik, že někdy po roce 1700 získal ves a sídlo František Pikart von Grünthal. Po Františku Pikart von Grünthal držela statek Marie Františka, provdaná Kocová z Dobrše, která veškerý majetek odkázala svým příbuzným.⁴⁷

Za držení Pikhartů prošel kostel dalšími, tentokrát velmi výraznými úpravami, které zcela změnila jeho vnější vzhled. Roku 1807 byla k jižní stěně lodi přistavěna věž na čtvercové základně, která se v prostoru druhého patra mění v osmibokou. Věž je členěná lizénovými rámci a zastřešena elegantní cibulovou bání. Obdobně zastřešen byl, dle pramenů, i nedaleký kozlovský zámek, který byl však po 2. světové válce kvůli zchátralému stavu zcela zlikvidován.⁴⁸

Datum stavby věže prozrazuje letopočet umístěný v nadpraží vstupního portálu věže. Díky přístavbě věže na jižní straně kostela se původní gotické dveře s lomeným profilovaným portálem ocitly uvnitř budovy, přesněji v prostoru vstupní předsíně věže. Kostel získal nový hlavní vstup s kamenným barokním ostěním a portálem, na kterém se nachází již zmíněný chronogram prozrazující datum stavby věže.

Kromě věže byla v době baroka k vnějšímu plášti kostela přistavěna také křtící kaple čtvercového půdorysu.⁴⁹ Kaple byla přisazena k severní stěně hlavní lodi kostela. Prostor kaple byl osvětlen třemi okny ze segmentovým záklenkem. Kaple byla ukončena štítem trojúhelníkového tvaru, v jehož spodní části vznikla půlkruhová nika. V této nise se dle pramenů⁵⁰ nachází socha Jana Nepomuckého. (V nise se v současnosti stále nachází barokní socha, díky jejímu umístění na těžko dostupném místě je však těžké přesně identifikovat postavu světce.) Nově byla upravena a zaklenuta sakristie, podle některých pramenů původně přízemí tehdy zřejmě snesené gotické věže (?).⁵¹

Z období nedlouho po přestavbě, z roku 1727, se dochovalo nejstarší vyobrazení kozlovského kostela, kde je v pohledu na obec zachycen společně se zámkem.⁵² Vyobrazení vsi vzniklo v souvislosti s prováděním mapování a soupisu židovského obyvatelstva v Čechách.⁵³ Spatřujeme jej zde již v jeho dnešní podobě. Kresba však zachycuje také některé již neexistující detaily, jako jsou např. kříže umístěné na střeše věže nebo nad presbyteriem.

Protože byl statek zadlužen, museli se jej Pikhartové roku 1746 vzdát. Statek byl toho roku komisionálně prodán Františku Jindřichovi z Trautenberka.⁵⁴ Zmíněný František vlastnil kozlovský statek přes dvacet let, až nakonec smlouvou, uzavřenou roku 1769 na Kozlově, jej postoupil Františku Josefovi Kagerovi ze Štampachu,⁵⁵ který jej držel do roku 1792. Posléze

⁴⁶ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁴⁷ Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 519

⁴⁸ Zeman, L. – Kuča, K. Památky Karlovarského kraje. Karlovy Vary, 2006, str. 85

⁴⁹ Kol. aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str. 226

⁵⁰ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

⁵¹ Kol. aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str.

⁵² SÚA Praha – Sbírka map a plánů

⁵³ Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 520

⁵⁴ SÚA Praha – DZV 585 D 24v. -28v.

⁵⁵ SÚA – DZV 598 m 16-20, zápis z roku 1770

roku 1792 prodal František Josef Kager ze Štampachu svůj majetek, jmenovitě „zwei Güter Koslau und Teltsch, mit allen Grundherrl. Wohnungen, Schlössern und derselben unausgenohmenen Einrichtungen“ za 68 000 zl. poštmistrovi Eliášovi Hoyerovi.⁵⁶

Kozlov dále převzal jeho syn Antonín.⁵⁷ Po jeho smrti byl poručníkem nedospělých sirotek a statku Ignác Hoyer von Blumenau, který jim nechal roku 1828 celý statek intabulovat.⁵⁸ Dále se v držení statku vystřídala celá řada majitelů např. roku 1870 Julius Gabriel, posléze spořitelna ve Šluknově ad., z nichž mnozí na statku přímo bydleli nebo jej pronajímali. Zajímavé přitom je, že si tento poměrně malý statek udržel samostatnost zřejmě po celou dobu své existence až do 20. století.⁵⁹

Držení Kozlova některými z výše uvedených majitelů se odráží v interiérové výzdobě kostela. Po stranách triumfálního oblouku se nalézají dva malované rodové znaky, nalevo je umístěn erb Kristiána Martina ze Štampachu, napravo erb jeho manželky Anny Kateřiny ze Štampachu, rozené ze Steindorfu.

Nad vstupem do křestní kaple se v řadě vedle sebe nacházejí tři znaky, z nichž první v podobě poloviny orla a měsíce se třemi hvězdami patří rodu Pikardů z Grünthalu, druhý v pořadí v podobě dvou rohů hojnosti patří Rackelu ze Steindorfu a třetí je opět znak Kristiána Martina ze Štampachu.⁶⁰

V 2. polovině 18. století bylo pořízeno bohatě zdobené barokní zařízení,⁶¹ jehož zbytky se v interiéru kostela dochovaly dodnes. Nové vybavení kostela se skládalo z hlavního a dvou bočních oltářů, kazatelny, lavic a dvoupatrové kruchty.

Hlavní oltář je portálový, po stranách vyzdoben dvěma tordovanými sloupy, mezi nimiž byl původně umístěn ústřední obraz s motivem Nanebevzetí Panny Marie. V nástavci nad ním se nacházel obraz oválného tvaru s vyobrazením Nejsvětější Trojice, zdobený vyřezávanou a zlacenou korunou.⁶² Podle zápisu z farní kroniky byl nový oltář pořízen roku 1757.⁶³ Tomu odpovídá také nápis z dochované oltářní desky datované do shodného roku. (v současné době se již v interiéru kostela nenachází.) Na zadní straně oltáře si však můžeme přečíst zřetelný nápis: „Johann Carl Rillinger, Maler und Staffierer aus Schönfeld, 1772.“ (Může se zde jednat o datum renovace oltáře.) Pod dřevěnou konstrukcí oltáře se dochovala kamenná gotická oltářní mensa.⁶⁴ V těsné blízkosti mensy je v dlažbě kostela dochován také čtvercový odpadní otvor.

Roku 1872 byla výzdoba oltáře doplněna o bílé zlacené figury umístěné nad postranními průchody.⁶⁵ Nad pravým průchodem byla umístěna socha svatého Floriána, nad levým průchodem se podle některých údajů nalézala socha archanděla Michaela,⁶⁶ podle

⁵⁶ SÚA – DZV 686 F 4v.-8v.

⁵⁷ Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 519

⁵⁸ SÚA – DZV 1131 E 27v.-F 4v.

⁵⁹ Úlovec, J. Zaniklá tvze a zámek v Kozlově, in: Památky a příroda 13, 1988, č. 9, str. 519

⁶⁰ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

⁶¹ Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 126

⁶² Poche, E. a kol. autorů. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978 str. 127

⁶³ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁶⁴ Kol. aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str. 225

⁶⁵ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁶⁶ Tamtéž, str. 104

jiných šlo o postavu svatého Jiří.⁶⁷ Při pohledu na starší dochované fotografie⁶⁸ je patrné, že nalevo od oltáře stála postava, která drží v jedné z rukou pozvednutý meč (na fotografii z roku 1993 již meč chybí), v druhé ruce štít a přitom jednou nohou stojí na hřbetu draka, má tedy atributy odpovídající sv. Jiří. Postava měla však také výrazná křídla, proto bývá patrně v některých pramenech označována jako archanděl Michael.

Boční oltáře byly panelové, zdobené bohatě vyřezávanými zlacenými ornamenty. Oltáře byly opatřeny zasklenými schránkami a máslovitými výklenky v nástavcích. Severně umístěný boční oltář byl zasvěcen svaté Anně. Ve zasklené schráně oltáře byla umístěna zlidovělá soška sv. Anny Samotřetí pocházející ze 17. století. Na postranních konzolách se nacházely sochy sv. Josefa a sv. Jáchyma a ve výklenku nástavce byla umístěna socha sv. Pavla. Jižně umístěný boční oltář je zasvěcen Panně Marii. Na oltáři se nacházela dřevěná gotická soška Madony z poloviny 15. století. Na konzolách byly umístěny sochy sv. Vojtěcha a sv. Prokopa a v nástavci se nalézala socha sv. Václava.⁶⁹

Ze stejné doby, tedy 2. poloviny 18. století pochází také dřevěná kazatelna, která se nachází na severní straně kostela, pod triumfálním obloukem. Schodiště a koš kazatelny byl zdoben jednotlivými poli, na přední části se nalézal reliéf a na stříšce kazatelny byli umístěni stříbrní putti.⁷⁰

Do vnitřního prostoru hlavní lodě byla během barokních úprav vestavěna dřevěná kruchta.⁷¹ Barokní dvoupatrová kruchta se zdobně vyřezávaným zábradlím byla umístěna do západní části interiéru. Na kruchtě byly umístěny varhany.⁷² Vstup do prvního patra kruchty byl zajištěn vnějším kamenným schodištěm umístěným v jihozápadním nároží kostela, které bylo patrně zbudováno v téže době. Nad vstupem opatřeným dřevěnými jednokřídlými dveřmi bylo prolomeno okno osvětlující prostor kruchty. Také západní a severní stěna byla prolomena novými okny ústícími do prostoru kruchty nebo podkruchtí. V době baroka byly pravděpodobně také přistavěny opěrné pilíře na západní straně kostela.⁷³

V interiéru kostela, konkrétně v horní části presbyteria, byla v době baroka vestavěna dřevěná oratoř a prolomeno jedno nové okno sloužící k jejímu osvětlení. Jako přístup na oratoř byl zbudován, hypoteticky ve stejné době jako sama oratoř, dřevěný přístavek se schodištěm, umístěný na vnějším plášti kostela.⁷⁴

V křestní kapli nad oltářní menzou byl umístěn obraz Ukřižování z 1. poloviny 18. století, připisovaný Petru Brandlovi. Po stranách se nalézali obrazy představující Madonu a sv. Terezii. Obrazy byly oválného tvaru zasazené v akantových rámech, datované počátkem 18. století.⁷⁵ V prostoru kaple se dochovala kamenná křtitelnice z poloviny 18. století.

⁶⁷ Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 126

⁶⁸ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 110, obr.č. 133

⁶⁹ Popis oltářů viz. Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 126

⁷⁰ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁷¹ Zeman, L.– Kuča, K. Památky Karlovarského kraje. Karlovy Vary, 2006, str. 85

⁷² Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

⁷³ NPÚ – UOP v Plzni, dokumentace k památkově chráněnému objektu, Svoboda, V., X/2005

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 126

Křtitelnice má dřevěné víko, ne kterém je zobrazen motiv Kristova křtu.⁷⁶ K východní stěně kaple byla později přistavěna dřevěná grotta.⁷⁷

V protilehlých výklencích umístěných při stěnách křestní kaple se nalézaly sochy světců, v jejichž přesném určení se prameny různí. Socha umístěná v západně položeném výklenku bývá shodně uváděna jako sv. Jan Nepomucký, ostatně na svém místě stojí dodnes. Socha, která vyplňovala jižně položený výklenek je v různých pramenech popsána odlišně. Träger ji ve své knize popisuje jako sv. Judu Tadeáše s kyjem,⁷⁸ naproti tomu Poche jako sv. Jana Křtitele.⁷⁹ Blíže nedatovaný Seznam vybraných movitých památek k ochraně pro případ ozbrojeného konfliktu v okrese Karlovy Vary, pořízený s největší pravděpodobností během 2 poloviny 20.⁸⁰ století uvádí, že se v kostele nalézají: „socha sv. Jana Nepomuckého a socha sv. Judy Tadeáše“, čímž se shodují s výše uvedenou literaturou (Träger, 1993), avšak zároveň uvádí, že sochy jsou dřevěné a v životní velikosti, zatímco dochovaná socha sv. Jana Nepomuckého stojící dodnes v jednom z výklenků kostela prokazatelně není zhotovena ze dřeva a je spíše mírně podživotní. Tyto nesrovnalosti však mohly být zaviněny také neznalostí osoby sestavující dotyčný seznam.

Na jižní stěně kostela byl osazen dřevěný baldachýn nesoucí dřevěnou polychromovanou sošku Matky boží bolestné, lidové práce z 2. poloviny 17. století.⁸¹ V sakristii se nacházela dřevěná socha Panny Marie svatohorské,⁸² podle některých pramenů přibramské Madony,⁸³ z 19. století. Nad zpovědnicí, stávající u severní stěny kostela se nalézal obraz sv. Jiří s koněm a znakem rakouské orlice.⁸⁴ V prostoru pod oratoří se nachází vstup do krypty krytý náhrobníkem, na kterém je zobrazena postava mladého muže v rokokovém oděvu držící v ruce kříž. Dále se prameny zmiňují o nazarénské křížové cestě.⁸⁵

Kamenné schody vedoucí k hlavnímu vstupu do kostela byly zdobeny kamenným sousoším Nejsvětější Trojice zhotoveným dle datace v roce 1772.⁸⁶ Prameny se však zmiňují i o dalších sochách umístěných v exteriéru kostela. Farní kronika se například zmiňuje o soše sv. Mořice, která se měla nacházet také v blízkosti schodiště vedoucího ke kostelu.⁸⁷

Kostel a přilehlý hřbitov byl obehnán kamennou zdí, která se dodnes dochovala jen částečně. Nevíme přesně v jaké době byla ohradní zeď postavena, ze zmínky nacházející se v dobových pramenech víme že v 2. polovině 18. století již stála a nebyla dosud poničena: v tzv. Josefském vojenském mapování ze 70. let 18. století je uvedeno: „Goslau liegt an einer Anhohe, . . . Eine Kirche mit guter Kirchhofmauer, nebst Soliden Pfarrhof . . .“⁸⁸ Tedy : Kozlov leží na vyvýšenině...Kostel je obklopen dobrou ohradní zdí, nedaleko stojící fara je

⁷⁶ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁷⁷ Tamtéž, str. 104

⁷⁸ Tamtéž, str. 103

⁷⁹ Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 126

⁸⁰ SOKA Karlovy Vary. Národní výbor, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov

⁸¹ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁸² Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 127

⁸³ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁸⁴ Tamtéž, str. 104

⁸⁵ Tamtéž, str. 104

⁸⁶ Poche, E. a kol. aut. Umělecké památky Čech 2 K-O, Praha 1978, str. 127

⁸⁷ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

⁸⁸ Text k sekci vojenského mapování č. 104, str. 234

také kvalitní stavba. Hřbitov situovaný v bezprostřední blízkosti kostela byl dle pamětníků využíván cca. do 3. čtvrtiny 19. století. Před 1. světovou válkou měl kozlovský kostel dle pramenů pět zvonů, přečkal ji však pouze jediný velký zvon z roku 1673.⁸⁹

Z protokolu Farního úřadu Kozlov sepsaného 12. prosince roku 1930⁹⁰ vyplývá, že kostel byl k tomuto datu v poměrně uspokojivém stavu. Německy psaný protokol uvádí, že objekt farního kostela je v dobrém stavu, právě tak věž, která je nově opravena. Střecha kostela je zcela nová a také omítka je nová. Zápis se dále zmiňuje o posledním provedeném inventárním soupisu veškerého zařízení a kostelního náčiní z 6. října roku 1906, ze zápisu není bohužel zcela zřejmé zda byla opět nově provedena inventarizace, zápis dále heslovitě zmiňuje dva zvony a nově opravené varhany.

Roku 1933 byly firmou Berner, sídlící v Budějovicích objednány zvony nové, které byly pravděpodobně sejmuty během 2. světové války.⁹¹

V roce 1933 byla také zhotovena pamětní deska obětím 1. světové války pocházejícím z Kozlova, Mirotic, Pávic, Pěčkovic, Teleče, Dlouhé Vsi a Sovolusk. Pamětní desku zhotovil akademický sochař Anton Holey z Drahovic a byla osazena v předsíni věže vedoucí do kostela.⁹²

Stav kostela ve dvacátém století dokumentují dále také starší dochované fotografie, zpracované a uchované Památkovým ústavem v Plzni, a dále fotografie publikované jako součást související literatury. Stav památky nebo jejího interiéru je možné vyčíst i z dalších dochovaných materiálů různého charakteru.

Fotografie z roku 1962 ukazuje, že v interiérech kostela je v této době ještě kompletní vybavení. Omítky budovy jsou v celkem v dobrém stavu, jen interiérové nátěry jsou místy zašpiněné.

Na fotografii z roku 1963 je vidět šindelová krytina na lodi, presbytáři a věži. Na fasádách jsou zašpiněné a oloupané nátěry a místy opadaná lící vrstva omítek. Na fasádách márnice lze ještě spatřit zbytky omítek, vstup má dosud cihelný stlačený záklenek a v patkách záklenku jsou jednoduché římsky.

Na fotografii z roku 1964 zachycující interiér kostela je patrné, že vnitřní vybavení je dosud v podobném stavu jako v roce 1962.

Fotografie z roku 1966 ukazuje, že šindelové krytiny jsou již místy poškozené. Na střeše sakristie je provizorně osazena plechová krytina, na které je uchycena vegetace. Na vrcholu střechy věže je ještě hrotnice s makovicí a křížem. Omítky fasád jsou ve větším rozsahu opadané v lící vrstvě, místy lze vidět i zdivo. Kolem východního okna 2. patra věže patrná profilovaná lištová šambrána, na opěrácích u lodi ještě šindelové stříšky. U schodiště při východní bráně se dosud nalézá socha Nejsvětější Trojice, osazená na vyšším čtyřbokém pilířku. Okolí kostela dost zarostlé. V interiéru kaple více narušené omítky od vlhkosti.

Z fotografie z roku 1967 je patrné, že objekt kostela je již značně zanedbaný. Krytiny všech střech jsou už v dost havarijním stavu, zasklení v některých oknech je rozbité. Na stropu lodi místy opadaná omítka.

⁸⁹ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁹⁰ SOKA Karlovy Vary, Farní úřad Kozlov, př.č. 794/1962, JAF 678

⁹¹ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 104

⁹² Tamtéž, str. 104

Někdy v této době přestal kostel pravděpodobně sloužit církevním účelům. Podle místních pamětníků se zde poslední bohoslužba konala někdy kolem poloviny 70. let 20. století.

Propočet nákladů na opravu bání věže kozlovského kostela z roku 1981,⁹³ se mimo jiné v úvodu zmiňuje že : „ střešní plášť a věžní bání až po lucernu jest nově pokryta šindelovou krytinou.“ Dále také uvádí, že : „ Při provádění těchto prací nebyla provedena oprava a zakrytí lucerny věže. Je nasnadě, že tato nejvýše položená část věže trpí povětrnostními podmínkami nejvíce. Současný stav této části věže jest téměř havarijní a zanedbání údržby této části objektu by si v budoucnu vyžádalo velmi vysokých nákladů.“ Ve spise je dále uveden popis zamýšlených oprav sestávajících z výměny poškozených, respektive nahnilých, částí konstrukcí lucerny a věže, oplechování měděným plechem cibulové střechy nad lucernou a všech svislých konstrukcí lucerny i podlahy lucerny. Dále je uvedeno: „ Oprava a znovu montáž kříže na vrchol věže.“ Ve spise byla přiložena fotografie zachycující vrchol věže s lucernou a zmiňovanou hrotnicí s makovicí a křížem. Nejen tento kříž, ale také hrotnice s makovicí, obojí zachycené na přiložené fotografii, v současnosti chybí. Uvedené opravy bylo dle spisu zamýšleno dokončit ještě v témže roce, tedy 1981.

Zda se tak stalo nevíme, ale další dochovaná fotografie z roku 1988 ukazuje, že k výměně krytin, ať už v daném roce nebo následujících letech došlo, zároveň ale také dokládá absenci hrotnice. Omítky fasád však od roku 1967 opraveny nebyly a také stříšky na opěrácích jsou v havarijním stavu. Sousolí Nejsvětější Trojice u brány už není.

V písemnostech odboru kultury se nalézá Seznam vybraných movitých památek k ochraně pro případ ozbrojeného konfliktu v okrese Karlovy Vary.⁹⁴ Seznam není opatřen datací, spisy v nichž byl uložen však pocházejí z let 1969 – 1989. V části týkající se kostela Nanebevzetí Panny Marie je ve výčtu uvedeno, že v kostele se nachází: „ oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie, 200x 150 cm, pevně spojen s oltářem; obraz Ukřižování, 200x 120 cm, připevněn ke zbytku bočního oltáře; 2 ks obrazy ze života sv. Barbory; socha sv. Jana Nepomuckého, dřevěná, životní velikost; socha sv. Judy Tadeáše, dřevěná, životní velikost.“

Ve výše zmíněných písemnostech Odboru kultury z let 1969-1989 je uložen také blíže nedatovaný Seznam památkově chráněných objektů,⁹⁵ v němž se za absence podrobnějšího vysvětlení uvádí, že v areálu kostela Kozlov se nachází: 1) kostel; 2) ohradní zeď; 3) socha sv. Václava (?); 4) márnice. Seznam je zjevně neúplný, neboť opomíjí řadu dalších artefaktů, které byly mezi lety 1969-1989 ještě prokazatelně na svém místě, nebo se v areálu kostela dochovaly dodnes. Především není jasné o jakou sochu, uváděnou zde jako sv. Václav, se ve skutečnosti jednalo.

Fotografie z roku 1993 ukazuje místy poškozené šindelové krytiny, také omítky jsou ve velkém rozsahu opadané. Ze vstupu do márnice zbývá ještě fragment cihelného ostění.

Na třech fotografiích pořízených patrně v 1993,⁹⁶ lze spatřit interiér kostela. Na jedné z fotografií je zachycen hlavní oltář, ještě z částí původní výzdoby. Na oltáři je možné spatřit ústřední obraz s motivem Nanebevzetí Panny Marie, také oválný obraz v nástavci je dosud na

⁹³ SOKA Karlovy Vary, ONV Karlovy Vary, Odbor kultury, př.č. 42/2003, JAF 33

⁹⁴ SOKA Karlovy Vary. ONV Karlovy Vary, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov

⁹⁵ SOKA Karlovy Vary. ONV, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov

⁹⁶ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 110-111

svém místě. Po stranách oltáře se nad průchody nalézají zlacené figury. Na oltáři je možné spatřit také fragmenty ornamentální výzdoby.⁹⁷

Další z fotografií ukazuje stav interiéru hlavní lodi a dvoupatrové dřevěné kruchty. Z fotografie je patrné, že na horním patře kruchty se ještě nalézají varhany, vedle nich jsou umístěny lavice k sezení. Strop interiéru je dosud v dobrém stavu. Na severní stěně visí dva obrazy v rámech zdobených křížem.⁹⁸

Třetí z fotografií zachycuje stav kazatelny, jejíž stříška tehdy ještě nesla část své figurální výzdoby. V pozadí lze spatřit jeden z blíže umístěných renesančních epitafů, na které dosud stojí část figurální sochařské výzdoby, později odcizené. Z fotografie je dále patrné, že ze severně umístěného bočního oltáře, který se do dnešní doby nedochoval, zbyl již tehdy pouhý fragment v podobě nástavce.⁹⁹

Popis aktuálního stavu areálu kostela pocházející z 90. let 20. století uvádí, že se v exteriéru kostela dosud nalézá hrobka rodiny Hoyer z Blumenau, která vlastnila Kozlov od roku 1792. Na jižní straně kostel se dochoval misionářský kříž s částí kovové tabulky a dále náhrobní kámen s křížem a draperií.¹⁰⁰

V roce 1995 bylo, dle dokumentů,¹⁰¹ provedeno statické zajištění věže kostela. V související dokumentaci je uvedeno že: „byly provedeny výměny některých částí krovu na severní straně, byl snesen podhled v boční lodi a byly provizorně podchyceny nosné kozy zvonice ocelovými profily tvaru U, zapřenými do parapetů oken zvonice.“

Na osudu kostela se pravděpodobně podepsala také stávající politická situace a odsuny Němců po 2. světové válce, které zapříčinily značné vyhladění kraje. Zatímco ještě v roce 1930 měl Kozlov 74 popisných čísel a čítal 353 obyvatel, v roce 1950 to bylo již jen 18 popisných čísel a 37 obyvatel.¹⁰² Někdy v této době přestal kostel pravděpodobně sloužit. Později přestal kostel sloužit církevním účelům, podle místních pamětníků se zde poslední bohoslužba konala někdy kolem poloviny 70. let 20. století. Nevyužívaný kozlovský kostel byl odsvěcen a vyjmut z majetku církve. V současné době je zchátralý objekt majetkem obce Bochoř.

⁹⁷ Tamtéž, str. 110, obr.č. 133

⁹⁸ Tamtéž, str. 111, obr.č. 134

⁹⁹ Tamtéž, str. 111, obr.č. 135

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 105

¹⁰¹ Statické zajištění věže kostela Nanebevzetí Panny Marie, ing. V. Weilguny, Štědrá, IX/ 2005

¹⁰² Helebrant, V. Bochoř ve 20. století, Dochoř 2001, str.

III. Prameny, plány, ikonografie, edice pramenů, literatura

Prameny:

NPÚ – UOP v Plzni, dokumentace k památkově chráněnému objektu, Vlastimil Svoboda, X/2005

Technická zpráva o stávajícím stavu farního kostela – pasport, ing. V .Weilguny, Štědrá , IX/ 2005

Statické zajištění věže kostela Nanebevzetí Panny Marie, ing. V .Weilguny, Štědrá , IX/ 2005

SOKA Karlovy Vary, spisy Okresního Národního výboru Karlovy Vary, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov, Předběžné rozpočty oprav církevních objektů : Propočet nákladů na opravu bání věže řím. kat. kostela v Kozlově u Toužimě 1981, př.č. 42/2003, JAF 33

SOKA Karlovy Vary. Spisy Okresního Národního výboru Karlovy Vary, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov, Seznam památkově chráněných objektů

SOKA Karlovy Vary. Spisy Okresního Národního výboru Karlovy Vary, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov, Seznam vybraných movitých památek k ochraně pro případ ozbrojeného konfliktu v okrese Karlovy Vary, 432/4, A /10

SOKA Karlovy Vary, Farní úřad Kozlov, Protokol, př.č. 794/1962, JAF 678

SÚA Praha, Desky zemské větší (DZV) : Kvaterny

13, fol. B 12-13

16, fol. B 10-16

16, fol. B 115

23, fol. A 17-17v., zápis z r. 1585

59, fol. N 18v.-19.

24, fol. H 6-6v.

175, fol. E 26-28v.

153, fol. H 10v.-13.

153, fol. J 20v.-21.

302, fol. D 17v.-20.

318, fol. C 25-D 1v.

318, fol. M 25-27v.

585, fol. D 24v. -28v.

598, fol. M 16-20, zápis z roku 1770

686, fol. F 4v.-8v.

1131, fol. E 27v.-F 4v.

SÚA Praha, Stará manipulace (SM) :

Sign. C 215 Ur, fol.12

Sign. C 215 UR, fol 25-26.

Sign.C 215 Ur fol. I, 34.

Národní archiv Praha, Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidiocesim (LC) :

LC sv.I/I str. 68

LC sv. I/I str. 107

LC sv. 2, str. 34

LC sv. 3-4, str. 147

LC sv. 9, str. 47

LC sv. 10, str. 247

Prozkoumané prameny:

Archiv Národního muzea Praha, sbírka F – Topografická sbírka

Archiv Národního muzea Praha, sbírka G – Eichlerova topografická sbírka

SOKA Nepomuk, fond Velkostatek Kozlov

SOKA Karlovy Vary: Bochovský zpravodaj z let 1954-59; Heimatsbuch des Kreises Luditz, Žlutický zpravodaj z let 1972-76

Plány:

Mapa stabilního katastru

Kopie katastrální mapy

CD s plánovou dokumentací, ing. Martin Volný

Ikonografie:

Soukromá sbírka pana J. Kruliše, člena spolku Kostel Kozlov

Träger, Gertrud. Denkmäler in Egerland. Kreis Luditz. Eichstätt, 1993

SOKA Karlovy Vary, spisy Okresního Národního výboru Karlovy Vary, Odbor kultury 1969-1989, opravy církevních budov, Předběžné rozpočty oprav církevních objektů :
Propočet nákladů na opravu bání věže řím. kat. kostela v Kozlově u Toužimě 1981, př.č. 42/2003, JAF 33

SÚA Praha – sbírka map a plánů

Literatura:

- Bílek, Tomáš V. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, sv. II. Praha, 1883
- Doskočil, Karel. Berní rula 2. Popis Čech, část 2. Praha, 1954
- Helebrant, Vladimír. Bochoř ve 20. století. Bochoř, 2001
- Kol. autorů. Ústecký sborník historický 2004. Gotické umění a jeho historické souvislosti III. Sborník grantového projektu gotika v severních Čechách. Ústí nad Labem, 2004. ISBN 80-86475-07-7
- Kuča, Karel. Atlas památek A/N Česká republika. Ilustrovaný průvodce po architektonických památkách. Baset, 2002. ISBN 80-86223-41-8
- Líbal, Dobroslav. Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek. 1. vyd. Praha, 2001. ISBN 80-901587-8-1
- Musil, František. Plaček, Miroslav. Úlovec, Jiří. Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech, Moravy a Slezska po roce 1945. 1. vyd. Praha, 2005. ISBN 80-72-77-285-6
- Poche, Emanuel a kol. autorů. Umělecké památky Čech 2 K-O. Praha, 1978
- Sedláček, August. Hrady, zámky a tvrze Království Českého díl XIII. Plzeňsko a Loketský. 2. nezměněné vyd. Praha, 1937
- Sedláček, August. Místopisný slovník historický Království Českého. 2. vyd. Praha, 1998 (fotoreprint původního vydání z roku 1909). ISBN 80-7203-099X
- Státní ústav památkové péče. Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek v České republice. Praha, 1999. ISBN 80-86234-08-8
- Träger, Gertrud. Denkmäler in Egerland. Kreis Luditz. Eichstätt, 1993
- Úlovec, Jiří. Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech. 1. vyd. Libri, 2000. ISBN 80-7277-017-9
- Úlovec, Jiří. Zaniklá tvz a zámek v Kozlově. In: Památky a příroda 13, 1988, č. 9.
- Valenčík, Michal. Ohrožené památky. Kostely, kaple a kapličky v České republice. Baset, 2006. ISBN 80-7340-082-0
- Wirth, Zdeněk a kol. autorů. Umělecké památky Čech sv. 1. 1. vyd. Praha, 1957
- Zeman, Lubomír – Kuča, Karel. Památky Karlovarského kraje. Koncepce památkové péče v Karlovarském kraji. 1. vyd. Karlovy Vary, 2006. ISBN 80-239-7652-4

Elektronické zdroje:

<http://kostelkozlov.webpark.cz>

IV. Rozbor objektu

Urbanistická situace

Kostel Nanebevzetí Panny Marie je umístěn na severozápadním okraji obce Kozlov. Kostel je situován na vyvýšeném místě, zároveň je zasazen v mírně svažitém terénu, klesajícím směrem od objektu k východu a jihu.

Objekt je obklopen množstvím zeleně, která v minulosti značně přispěla k narušení stavby a jejích přilehlých částí. V současnosti jsou křoviny v bezprostřední blízkosti kostela odstraněny.

K objektu kostela náleží ohradní zeď, pozůstatek bývalého hřbitova, který se zde až do 3.čtvrtiny 19. století nacházel. Existenci hřbitova dnes připomíná již jen kříž s našasenou drapérií roucha a jediný náhrobek umístěný u bývalé hřbitovní zdi jižně od kostela. Západně od kostela je možné ještě spatřit torzo původní márníce. Prostor bývalého hřbitova je v současnosti zarostlý vysokou trávou a náletovou zelení.

K hlavnímu vchodu do kostela vedou terénní kamenné schody, které bývaly zdobeny sousoším Nejsvětější Trojice. Sousoší bylo datováno do roku 1772, v průběhu času však beze stopy zmizelo. Po stranách schodiště se nalézají fragmenty ohradní zdi, zhotovené z lomového kamene. Při jižní ohradní zdi kostela se nalézá chráněná lípa.

Z východu vede ke kostelu schodiště se stupni ze žulového kamene. Schodiště je po stranách ohraničeno fragmenty ohradní zdi z lomového kamene, částečně proloženého cihlami.

Jižně od hřbitova probíhá polní cesta a za ní se nalézá soukromá zahrada s rodinným domkem, také na východní straně, v těsném sousedství objektu, se nalézá soukromý domek se zahradou. Severním a západním směrem od objektu kostela se prostírají louky.

Stručná základní charakteristika dispozičního uspořádání objektu

Kostel je původně ryze gotickou stavbou, jejíž současný vzhled výrazně ovlivnily pozdější úpravy, především barokní dostavby. Vznik kozlovského kostela bývá dle zmínek kladen do poloviny 14. století. Nejstarší dochovaná zmínka pochází z roku 1365 a z jejího znění lze usuzovat, že byl v této době kostel již zcela dostavěn a sloužil jako plnohodnotný sakrální objekt.

Kostel má podobu jednolodní stavby obdélníkového půdorysu, orientované ke světovým stranám. Hlavní loď kostela je tvořena omítnutými stěnami z lomového kamene. Západní stěna je vyztužena trojicí opěrných pilířů předsazených vně o 1,1 metru a ukončena štítem trojúhelníkového tvaru. Stěna kostela je na jižní straně prolomena trojicí oken. Okno, umístěné nalevo, ústící na kruchtu, je obdélného tvaru se segmentovým záklenkem. Napravo se nacházejí dvě, pro gotiku typická, hrotitá okna, ve kterých se dochovaly zbytky skleněných okenních výplní se zasklením do olova a fragmenty prutů, které poukazují na skutečnost, že v oknech mohly být kružby. Mezi okny je umístěn dřevěný kříž. Do podkruchtí ústí od západu dvě ležatě obdélná okna se segmentovým záklenkem. Hlavní loď kostela je krytá vyšší sedlovou střechou.

Na hlavní loď navazuje na východní straně kostela pětiboce zakončené presbyterium. Vnější plášť presbyteria je tvořen stěnami skládajícími se z předsazeného soklu, omítnutého zdiva a korunní římsy. Presbyterium je vyztuženo třemi opěrnými pilíři, které vystupující vně z obvodové zdi kostela o 1,7 metru.

Při východním konci jižní stěny se nalézá vstup opatřený dřevěnými dvoukřídlými dveřmi, které jsou rámovány pravoúhlým portálem a hladkým žulovým ostěním. V jižní stěně jsou umístěna dvě okna, z nichž levé je čtvercového tvaru se segmentovým záklenkem. Dřevěný rám okna je rozdělen křížem. Okenní výplň je složena z kruhových čoček spojených olověnými pásky. Okno umístěné vpravo je vysoké, s hrotitým záklenkem. V jihovýchodní a východní stěně se, v prostoru mezi opěráky, nachází další dvojice oken s hrotitým záklenkem. Prostor presbyteria je zastřešen sedlovou střechou.

Na severní straně presbyteria se nachází dodatečně přistavěná sakristie. Sakristie má půdorys obdélníkového tvaru a je přisazena k severní stěně presbyteria. Vstup do sakristie zajišťují dřevěné jednokřídlé dveře rámované kamenným ostěním a portálem. V severní a východní stěně sakristie se nachází okno obdélného tvaru. Sakristie je zastřešena nižší pultovou střechou, zakrytou šindelem.

Při severní straně hlavní lodi je dále umístěna křtící kaple. Kaple má čtvercový půdorys o vnitřních rozměrech 5,4 x 5,4 metrů a je přisazena k severní stěně hlavní lodi kostela. Stěny kaple jsou členěny soklem, lizénami a korunní římsou. Západní, severní a východní stěna kaple je prolomena třemi okny s půleliptickým záklenkem. V severním štítu se v prostoru nad oknem nalézá nika, ve které je umístěna barokní socha světce. Kaple má sedlovou střechu zakrytou šindelem.

Stavbě dominuje věž umístěná při jižní straně lodi. Věž má v 1. patře čtvercový základ o vnitřní výměře 5,8 x 5,8 metru, přecházející ve druhém patře do osmibokého polygonálního tvaru. Věž tvoří tři základní podlaží, přízemí a dvě nadzemní patra. Ve vnějším plášti se

v prostoru přízemí nacházejí dřevěné vstupní dveře s kamenným ostěním a portálem s chronogramem 1708. V 1. patře je na jižní straně umístěno okno obdélného tvaru, druhé patro věže je opatřeno čtveřicí oken, tedy vždy jedním na každé straně věže. Barokní věž je zdobena lizénovými rámy. Interiér věže je tvořen vstupní předsíní v přízemí, kde se v současné době nachází původní vstup do kostela s dřevěnými jednokřídlými dveřmi a gotickým profilovaným portálem s typickým hrotitým záklenkem. Na levé straně vstupní předsíně je umístěno kamenné točité schodiště sloužící pro výstup na věž. Schodiště vede do 1. patra, kde se nachází prostor pro zvonění a začíná schodiště vedoucí do zvonice. Ve 2. patře, tzv. zvonovém, jsou osazeny čtyři kusy dřevěných nosných koz pro tři zvony. Střecha věže je tvořena bání s lucernou a cibulí a zakryta šindelovou krytinou. Vrch hrotnice nesoucí v minulosti jablko s křížem je ulomen.

V prostoru jihozápadního nároží je k fasádě kostela přičleněno venkovní kamenné schodiště, které zajišťuje vstup do prvního patra kruchty umístěné v interiéru kostela. Předložené schodiště je jednoramenné s žulovými stupni a kamennou podestou před vstupem. Schodiště je z jižní strany ohraničeno zdí z lomového kamene.

Na jižní straně kostela se zhruba v prostoru presbyteria nachází dřevěný přístavek umístěný na vnějším plášti objektu. Uvnitř přístavku se nalézá dřevěné schodiště ústící na oratoř, umístěnou v interiéru kostela. Střecha přístavku je pultová, krytá šindelem.

Exteriérové uspořádání jednotlivých částí objektu

Hlavní loď

Stěny hlavní lodi jsou vyzděny z lomového kamene. Mezery v líci stěn byly lokálně vyplněny fragmenty cihel, nebo krytiny, v některých případech jde možná o zazdívky kapes po lešení. Ve volném jihovýchodním nároží se po celé výšce nalézají větší pískovcové kvádry, na jejichž povrchu lze zaznamenat zbytky nátěrů.

Omítky fasád jsou štukové a bez členění. Na jižní straně je pod odpadlou lící vrstvou místy patrná starší tenká omítka s mírně zvlněným povrchem opatřeným bílým nátěrem.

Na podélných stěnách stavby se nachází prkenná fabionová římsa, omítnutá na rákos. Spodní část fabionu je tvořena oblou lištou a v patě opatřena ústupky. Na severní straně stavby tyto členící prvky chybí. Před čelo římsy je přetažena krytina.

Jižní stěna stavby je prolomena třemi okny. Okno umístěné nalevo, ústící na kruchtu, je na výšku obdélné s hlubší zešíkmenou a cihlami lemovanou špaletou. Záklenek okna je segmentový. Dřevěný rám okenní výplně je dělený. Před oknem je v současnosti umístěna novodobá dřevěná deska sbitá z prken a svlaků, sloužící jako ochrana před vandalismem. Střední okno má obdélný tvar s hrotitým záklenkem. Okenní špaleta je vyskládána z kamene, záklenek z cihel. Levý bok špalety je zakryt dodatečnou přízdívkou východní stěny věže. Na vnitřním konci ostění lze spatřit kamenné pruty původního ostění. Okno má dřevěný dělený rám s dále dělenými křídly. Výplň okna je zasklena ze šestihranných tabulek do olova. Pravé okno je takřka stejné jako střední, ale boky špalety i záklenek jsou z lomového kamene. Na vnitřní straně ostění zřejmě také kamenné prvky ostění, rám okna je zde opět dělený. Zasklení se skládá z kruhových čoček osazených do olova. Parapetní desky všech oken chrání bobrovky. V severní stěně jsou umístěna dvě vysoká okna se segmentovým záklenkem, z nichž levé přisvětluje horní kruchtu. Špalety oken jsou vyzděné z kamene a cihel, bankály chrání bobrovky. Okna jsou opatřena dřevěným děleným rámem se zasklením šestihrany do olova. Před rámem západněji položeného okna se v současnosti nachází mříž. Výplně oken jsou zakryté novodobými prkennými deskami.

Na východní části jižní stěny je zavěšený dřevěný kříž, umístěný mezi dvěma gotickými okny. Na kříži byla v minulosti umístěna figura Ježíše Krista, v současnosti zde zbyla pouze kovová destička nesoucí nápis INRI.

Západní štít je v patě zalícovaný se stěnou a nahoře ukončený v rovině střešních ploch. Zdivo zde pokrývá hladká omítka. Zdivo je opět tvořeno lomovým kamenem a v líci jsou patrné také zlomky cihel a krytiny, a to převážně pod horními okraji štítu.

Do podkruchtí ústí od západu dvě ležatě obdélná okna se segmentovým záklenkem. Špalety jsou vyskládány z lomového kamene, z části doplněné menším množstvím cihel, záklenky jsou cihelné. Parapetní desky jsou situovány takřka v úrovni terénu. Užší ostění oken je cihelné. Okna jsou opatřena dřevěným rámem s dělenými křídly. Před okny jsou umístěny proplétané mříže a novodobé prkenné desky.

Krajní západní opěráky mají na čele předsazený a hladce omítnutý sokl, ukončený šikmou ploškou. Pod opadanou omítkou lze vidět lomové zdivo, a v nárožích především

pískovcové kvádry. Ojediněle se vyskytují zlomky cihel. U jižního opěráku při horním konci se nalézají řada kvádrů. Na strmých pultových stříškách lze spatřit zbytky šindele, v patě stříšek je vysazená kamenná římska. Čela opěráků jsou svislá, jejich zdivo hladce omítnuté a strukturou podobné jako v soklu. Ve vnějších nárožích opěráků byly užity z větší části kvádry, ve vnitřních ale pouze lámaný kámen. Střední opěrák se od výše popsaných liší tím, že je o něco vyšší a čelo má v horní polovině uskočené, v místě ústupku vysazená římska, boky po výšce mírně šikmé. Ve zdivu lze spatřit lomový kámen a na hranách soklu několik kvádrů.

Hlavní loď kostela je krytá vyšší sedlovou střechou s poměrně krátkými námětkami. Před stěnou věže je umístěno sedlo. Kostel je zastřešen šindelovou krytinou.

Presbyterium

Předsazený sokl fasády je vyzděn z lomového kamene, ale v lici lze ojediněle nalézt také zlomky cihel. Sokl je ukončen řadou pískovcových kvádrů s šikmo vyžlabenou horní ploškou. Na povrchu zmíněné soklové části lze nalézt pouze zbytky jádrové omítky.

Zdivo pokrývá štuková omítka, pod jejímž povrchem lze místy spatřit starší omítkovou vrstvu s bílým nátěrem a zvlněným povrchem. Zdivo stěn je v celé své výšce lomové, místy lze nalézt zlomky krytiny a cihel, v některých případech jde asi o zazdívky kapes po lešení. Ve volném severovýchodním nároží jsou po celé výšce osazeny vyšší pískovcové kvádry, v ostatních nárožích lze shodné kvádry nalézt nad stříškami opěráků.

Korunní římsa presbyteria je položena o něco výše než na lodi. Opět se jedná o prkennou fabionovou římsu, omítnutou na rákos. Členění fabionu je zde stejné jako u římsy hlavní lodi. Na jižní straně je římsa ještě vodorovně vyložena před fabion, přičemž se délka vyložení ve směru od východu k západu zvětšuje. Před římsu je ještě přetažená krytina.

Zdivo opěrných pilířů je podobného složení jako v soklu, místy v lici také zlomky krytiny, nároží vyskládané také z lomového kamene. Pod štukovou omítkou místy zachovaná starší obílená omítka.

Opěrné pilíře presbyteria mají předsazený sokl vyzděný z lomového kamene. Na povrchu soklu se nalézají pouze zbytky jádrové omítky. Sokl pilířů je ukončený ve stejné výšce jako sokl stěny, a to řadou větších lomových kamenů se spádovanou horní plochou. Svislá čela v horní části odsazená, v ústupku kamenná římska. Na pultových stříškách jsou umístěny bobrovky.

Při východním konci jižní stěny se nalézá pravoúhlý portál, osazený hladkým žulovým ostěním. Při stojkách jsou ve zdivu umístěny cihly. Vstup zajišťují dřevěné dvoukřídlové dveře se svlaky, pásovými závěsy a klasovitě skládanými prkny.

V jižní stěně jsou umístěna dvě okna, z nichž levé je poměrně široké a pohledově zhruba čtvercové. Záklenek okna je segmentový, vytvořený z cihel, stejně jako obložení rozevřené okenní špalety. Dřevěný rám okna je rozdělen křížem. Okenní výplň je složena z kruhových čoček spojených olověnými pásky.

Okno umístěné vpravo je vysoké, s hrotitým záklenkem. Špaleta okna má nálevkovitý tvar a je utvořena z pískovcových kvádrů, zatím co záklenek je složen z plochých kamenů. Kvádry okenní špalety přechází na vnitřním konci v užší ostění, kde byla pravděpodobně kružba. Dřevěný rám okna je dělený, křídla jsou dále rastrovaná a v horní části rámu se nachází motiv kružby. Pod parapetní desku pokračuje kvádrový obklad špalety ještě tak 0,5 m. V jihovýchodní a východní stěně se nachází shodné hrotité okno, včetně rámu i dozdívky v parapetu. Bankály všech oken kryté bobrovkami.

Hřeben sedlové střechy presbyteria se nalézá ve stejné úrovni jako na lodi. Nad závěrem jsou umístěny tři strmější valby s ostře podseknutými a krátkými námětkami. Presbyterium je opět zastřešeno šindelovou krytinou.

Sakristie

Stěny sakristie jsou vystavěny z lomového kamene, který je ojediněle v líci doplněn zlomky cihel. Omítky fasád jsou hladké a nečleněné. Pod lící vrstvou je místy vidět tenká omítka se nerovným a bíle natřeným povrchem. Sokl je v prostoru sakristie vyznačen pásem hrubé omítky.

Pod korunní římsou se nachází několik řad cihel. Na severní straně tvoří korunní římsu šikmo vyložené a na rákos omítnuté prkno, před které ještě vystupuje krytina.

Severovýchodní nároží je vyskládané z lomového kamene, pouze při terénu byl užit jeden větší žulový kvádr. Východní štít je v patě zalícovaný se stěnou a nahoře ukončený pod střešní krytinou. Cihelné zdivo je přiloženo na spáru ke stěně presbytáře, kde se nacházejí sporé zbytky hladké omítky. V ploše se nalézá obdélný otvor pro vstup, s cihelným ostěním a prkennými svlakovými dvířky s pásovými závěsy.

V severní stěně se nalézá obdélné okno se špaletou. Okno má zešikmené boky z lomového kamene a menšího množství cihelných fragmentů. Záklenek okna je cihelný, segmentového tvaru. Užší ostění je cihelné, s vodorovným nadpražím. Rám okna je dřevěný, s dělenými křídly. Před oknem se nachází proplétaná kovová mříž. Ve východní stěně sakristie se nachází takřka zcela shodné okno. Nad záklenkem ve zdivu se nachází segmentový vynášecí pas. U tohoto okna chybí rám.

Sakristie je zastřešena nižší pultovou střechou, skloněnou směrem k severu. Střecha je opět zakryta šindelem.

Křtící kaple

Zdivo kaple se skládá z lomového kamene, menšího množství cihel a jejich zlomků; více cihel bylo užito v lizénách a nárožích. Omítky, nacházející se na fasádě kaple jsou štukové. Při severních nárožích jsou z obou stran vytvořeny lizény, okolo nichž se nachází zalomený sokl. Shodná lizéna se nachází také blíže jižnímu konci západní stěny.

Sokl kaple je mírně předsazený a hrubě omítnutý; vyzděný z lomového kamene a menšího množství cihel. Na východní straně kaple vystupuje pod soklem neomítnutý předzáklad z lomového kamene.

Na všech stranách kaple je umístěna cihelná korunní římsa s jednoduchým maltovým profilem. Tato římsa je na severní straně téměř úplně zřícená. Před čelo římsy je přetažená ještě krytina. Na severní straně je římsa shora krytá bobrovkami.

Severní štít je zděný s malými zbytky štukové omítky. Zdivo štítu je opět tvořeno lomový kamenem a menším množstvím cihel. Čelo štítu je v patě odsazené a nahoře vytažené nad střešní plochy, na šikmá ramena spodní části štítu navazují dole i nahoře krátké svislé úseky. Horní polovinu štítu tvoří trojúhelný tympanon provázený výrazněji vyloženým pásem s omítkovou profilací. Na horních plochách štítu se nacházejí zbytky plechu a v patě tympanonu zbytky bobrovek. Ve spodní části štítu se nalézá nika obdélného tvaru a cca. půlkruhového půdorysu, zaklenutá konchou s vesměs cihelným lemováním. Uvnitř niky je umístěna barokní socha světce. Zhotovená patrně z keramického materiálu.

V severní stěně se nalézá vysoké okno s půleliptickým záklenkem, boky ostění i záklenek je zhotoven z cihel. Parapetní deska okna je krytá bobrovkami. Okno je opatřeno dřevěným děleným rámem novodobějšího charakteru. V západní a východní stěně se nachází nižší okno se stejným záklenkem, pod parapetní desky pokračují svislé spáry v místě boků ostění. Mezi nimi se nachází cihelná dozdívká. Bankály oken jsou chráněny bobrovkami. Okna jsou opatřena dřevěnými dělenými rámy, s křídly dělenými křížem. Zasklení východního okna je složeno ze šestihranů zasazených do olova. Před rámem východního okna je v současnosti umístěna novodobá prkenná deska. Uprostřed západní zdi ve výšce kolem 1,5 m nad terénem patrný v líci cihelný segmentový pas o rozpětí kolem 2 m.

Kaple je zakryta sedlovou střechou s hřebenem osazeným v severojižním směru, s dlouhými námětkami. Kaple je zastřešena šindelovou krytinou.

Věž

Sokl je v prostoru věže vyznačen pásem hrubé omítky. Korunní římsa je cihelná se složitějším štukovým profilem. Na stěnách je kombinována hladká a hrubší omítka. Fasády věže jsou horizontálně rozděleny dvěma kordonovými římsami, z nichž spodní římsa je plochá, vyzděná z kamene a cihel. Horní kordonová římsa je situovaná zhruba ve stejné výšce jako římsa hlavní lodi, je cihelná s jednoduchým maltovým profilem. pozůstatek šindelové stříšky.

V rozsahu přízemí věže lze na štukové omítce spatřit ploché kvádrování. Ve 2. patře je provedeno stejné kvádrování v nárožích. Na každé straně se nachází obdélné vpadlé pole s hrubší omítkou, v poslední etáži je na každé straně obdélná vpadlina s hrubší omítkou. V přízemí a 1. patře je patrná pod lící omítkou starší hlazená a obílená omítka, na povrchu pekovaná. Zdivo je v celé výšce vystavěno z lomového kamene a mezery mezi kameny jsou pečlivě vyplňované šibry, nebo zlomky krytiny a cihel. V nárožích je opět použit lomový kámen, v přízemí užito také několik dlouhých pískovcových bloků se zbytky nátěrů a náznaku profilace, patrně druhotně použité. Obě příčné stěny přiložené k lodi z větší části na spáru, do spáry u východní stěny zabíhá starší omítka stěny lodi.

V jižní stěně je umístěn pravoúhlý portál s pískovcovým ostěním, na čele složitěji profilovaným. V horních rozích ostění se nalézají ucha s kapkami. Na překladu je vyrytý letopočet 1708 a pod ním reliéfní baldachýnový závěs. Při stojkách je ve zdivu použit kámen a cihly. Dřevěné dvoukřídlové dveře mají svlaky a pásové závěsy, plochu křídel tvoří úhlopříčně skládaná prkenná výplň.

Přízemí věže je bez oken. V 1. patře se nachází větší na výšku obdélné okno s cihelným ostěním a výraznou šambránou z oblé lišty. V horních rozích šambrány se nalézají ucha a dole střapce. Parapet okna je zvýšený pomocí cihelné dozdivky, pod bankál pokračují svislé spáry boků. Okno je opatřeno fošnovým rámem s prkennými žaluziemi. Ve 2. patře je interiér věže osvětlen z každé strany jedním oknem z nichž jižní, západní a východní okno je vysoké, s půlkruhovým záklenkem. Boky ostění i záklenky oken jsou cihelné a opatřené plochou šambránou zhotovenou z omítky. V jižním okně jsou umístěny plné dvoukřídlové okenice se svlaky a pásovými závěsy, z ostatních oken byly výplně vyjmuté. Severní okno druhého patra věže je menší, pohledově zhruba čtvercového tvaru s cihelným ostěním a segmentovým záklenkem ze stejného materiálu, jako okna předešlá. Na okně se nachází prkenná okenice se svlaky a pásovými závěsy.

Pod korunní římsou se v jižní a východní stěně nachází na výšku obdélný otvor k bývalým ciferníkům, boky otvorů jsou zděné omítnuté. Z jižního ciferníku zůstal malý fragment prkenné desky.

Věž je zastřešena poměrně štíhlou cibulovitou bání podloženou nízkým jehlancem s námětkami. Báň přechází v osmibokou lucernu, v jejíž patě je fabionová římsa a na horním konci výrazněji vysazená oblounová římsa. Střecha je zakryta šindelovou krytinou. Okna mají odsazené půlkruhové záklenky. Stříška lucerny je cibulového tvaru, krytá pozinkovaným plechem. Vrch hrotnice, který se zde v minulosti nacházel, dnes chybí.

Kamenné schodiště na kruchtu

Vstup na kruchtu je tvořen nikou sklenutou cihelným segmentem s nestejněměrně zešíkmenými boky lemovanými kamenem i cihlami. Dveře vstupu jsou v současnosti zakryty novodobou prkennou svlakovou deskou, chránící objekt před vniknutím vandalů. Předložené schodiště má jedno přímé rameno s žulovými stupni. Před vstupem je umístěna kamenná podesta. Schodiště je z jižní strany ohraničeno zdí vystavěnou z lomového kamene a ojediněle cihel, na které lze spatřit zbytky hladké omítky. Šikmá koruna schodišťového zábradlí je chráněna žulovými deskami. Při patě koruny je usazený žulový blok s nízkou stanovou stříškou.

Přístavek se schodištěm k oratoři

Stěny přístavku mají dřevěnou rámovou konstrukci tvořenou sloupky a paždíky. Horní konce sloupů jsou spojeny nosníkem, který má asi i funkci pozednice. Použité dřevo je tesané. Obložení provedeno z prken kladených nasraz k vnějším lícům prvků konstrukce, takto je řešen i obklad východního štítu.

Podesta před vstupem na oratoř je nesena dvěma dřevěnými konzolami, čela konzol jsou zaobleného tvaru. Schodišťové rameno je obedněno zespoda prkny. Při západním konci jižní stěny se nalézá obdélný vstup, opatřený prkennými svlakovými dveřmi, novodobějšího charakteru. V horní části téže stěny je umístěno zhruba čtvercové okno vymezené hranoly nosné konstrukce a opatřené výplní z prkenné desky.

Dřevěný přístavek je zastřešen pultovou střechou skloněnou směrem k jihu. Střecha je kryta šindelem.

Ohrazení a vstupní brány

Na jižní a východní straně přímý úsek zdi s různě velkou opěrnou funkcí. Jihovýchodní nároží je zkosené, vnější výška zdi se pohybuje zhruba od 1,5 do 3 m, vnitřní výška pak od 0 do 1,5 m. Zdivo je lomové, ojediněle najdeme žulu. Koruna je z větší části poškozená, místy zachované ploché kameny porostlé někde travním drnem. Omítky zcela chybí. Na západní a severní straně nejsou patrné žádné zbytky ohrazení.

Při jižním konci východní zdi se nachází hlavní brána, vymezená čtyřbokými pilíři, které mírně převyšují korunu zdi. Pilíře jsou vystavěny z cihel a částečně také pískovce a žuly. Omítka již chybí. Nízké stanové stříšky ze žuly. Vrata zde již v současnosti nejsou.

Na jižní straně proti vstupu do věže byla branka, z níž zachovaná jen část východního boku mírně šikmé špalety vyzděné z lomového kamene.

Různé

U schodiště při východní bráně trojboký pískovcový soklík s železným trnem na horní ploše, na kterém se ještě v 60. letech 20. století nacházela socha Nejsvětější Trojice.

Zhruba 5 m před jižní stěnou presbytáře železný pamětní kříž, usazený ve čtyřbokém žulovém pilířku se soklem. Poblíž položený žulový náhrobek s plastickým reliéfem.

Západně od kostela se nachází pozůstatek márnice. Půdorys márnice má zhruba obdélný tvar. Střecha je v současnosti zřícená. Obvodové zdivo je zachované asi do výšky kolem 1,5 m, ale postrádá omítky i korunní římsu. Zdivo je lomové. Na východní straně se nachází fragment vstupu, který měl asi cihlami lemované ostění a šikmou niku z lomového kamene, bez záklenku. Nebyla zde žádná okna. V interiéru rostou náletové keře. Omítky na stěnách jsou opadané.

Interiérové uspořádání jednotlivých částí objektu

Hlavní loď

Hlavní loď kostela má obdélníkový tvar s vnitřní šířkou 9 a délkou 13,5 metrů. Podlahu lodi kostela tvoří převážně kamenné žulové desky, v menší míře jsou zde položeny také čtvercové topiky a cihly. V prostoru pod vítězným obloukem se v podlaze nachází vstup do krypty, krytý rokokovým náhrobníkem s reliéfní figurální výzdobou.

Strop v lodi je plochý, směrem k presbyteriu na něj navazuje hrotitý triumfální oblouk. Strop má vodorovný omítnutý podhled. Přejít mezi stěnami a stropem je tvořen výraznějším fabionem, dole podloženým ve štku profilovanou římskou a nahoře provázeným oblou lištou. Plocha fabionu je zdobena motivem malovaného ornamentálního vlysu. Po obvodě podhledu je naznačen malovaný rám z rozvilin a pásků, uprostřed podhledu se nachází oválný otvor lemovaný lištovou šambránou a malovaným vlysem. Pod místy opadanou omítkou lze spatřit prkenné bednění a rákos. Při západní stěně lze nalézt vynechaný čtvercový otvor, umožňující průlez do půdy, zakrytý prkenným poklopem.

Na stěnách se nachází malovaná výzdoba tvořená obdélnými rámy s motivem pásky a vlysu z vejcovce. Kolmé boky vítězného oblouku jsou vyskládané z kamenných kvádrů a pouze obílené. Obě hrany boků jsou mírně vyžlabené, v severním boku se nalézá vyšší sokl ukončený šikmou segmentově prohnutou ploškou a v jižním boku jen nízký sokl, s poškozeným horním okrajem. Okosení hran je ukončeno nad soklem, a to diagonálním trojúhelným přechodem. Archivolta oblouku je hrotitá a na hranách také vyžlabená, v patách jsou umístěny římsky s jednoduše vyžlabeným čelem. Vnitřní plochy vítězného oblouku jsou zdobeny iluzivním žilkováním. Po stranách archivoly jsou na stěně umístěny malované erby.

Do kaple vede z lodi vysoká půleliptická arkáda. Arkáda má svislé boky kolmé a omítnuté, při podlaze je stěna členěna soklíkem. V obou bocích se nachází nika zakončená konchou, v západní nise je umístěna socha sv. Jana Nepomuckého, zhotovená z litého štku. V patách oblouku jsou ve štku provedené profilované římsky, vnitřní plochy zdobí malované

žilkování a nad vrcholem jsou na fabionu malované tři šlechtické znaky. Před arkádou jsou umístěny tři vysoké kamenné stupně, zajišťující vstup do vyvýšeného prostoru kaple. Kaple je osvětlena trojicí oken. Špalety východněji položených jižních oken mají hrotitý záklenek. U východněji situovaného severního okna je záklenek segmentový.

V horní části jižní stěny se dále nalézá okénko do 1. patra věže. Okénko má skoro čtvercovou špaletu se segmentovým záklenkem. Líc severní stěny je v horní části nepravidelně vyboulený.

Kruchta

Spodní patro kruchty

Kruchta má celodřevěnou konstrukci. Základní půdorysný tvar spodní části kruchty připomíná písmeno „U“. V západní části podhledu se uplatňují ve východozápadním směru uložené podlahové nosníky kámpované přes pět příčných hranolů. Konce hranolů jsou podloženy průvlaky probíhajícími těsně při líci stěn, průvlaky jsou osazené na kamenné konzoly a zazděné do stěn. Čela konzol mají zaoblený tvar, podobnou konzolou je podložený také krajní západní hranol. Pod krajním východním hranolem jsou umístěny dva sloupky cca. na rozhraní třetin délky. Sloupky jsou dřevěné čtyřboké s vypouklými a na hranách okosenými dřívky. Soklíky sloupků jsou rozšířené a ukončené šikminou, hlavice jsou nahrazeny prostým rozšířením dřívku. V severozápadním rohu je umístěn dodatečný diagonální průvlak podepřený u západní stěny čtyřbokým sloupkem. Postranní křídla mají podlahové trámy kladené v příčném směru, s konci kámpovanými přes podélné hranoly začepované na západě do příčných trámů a na východě podložené průvlakem. Průvlak umístěný při stěně je podložený kamennou konzolou a na volném konci dřevěným čtyřbokým sloupkem se složitě profilovaným dřívkem. Střední díl zábradlí má konvexně vypouklý tvar; postranní díly jsou křivkovitě zvlněné. V patě zábradlí je umístěn profilovaný pás podložený prkenným vyřezávaným vlysem s volutami. Výplň zábradlí tvoří trojboké vyřezávané kuželky, spojené trámkovým a na čele profilovaným madlem, prostřídané několika čtyřbokými pilířky, které mají na čele ryté zrcadlo s vykrojenými rohy a čabrakové závěsy.

Nika portálu z podvěží má segmentový záklenek. V obložení západního boku vidět lomový kámen a také mělkou čtvercovou kapsu pro závoru. Špalety západních oken mají vodorovné nadpraží z fošen, v lemování je možné vidět kámen i cihly. Zdivo z lomového kamene je místy obnaženo. Na kruchtě se nalézá prkenná podlaha. Vstup v jižní stěně má obdélnou trámovou zárubeň a dřevěné rámové dveře s lištovými kazetami. Při jihozápadním rohu se nalézá dřevěné schodiště na horní kruchtě. Přímé rameno schodiště je složeno z trámkových schodnic a deskových stupňů.

Horní patro kruchty

Horní část kruchty půdorysně zaujímá menší plochu než spodní kruchta. Konstrukce horního dílu je také kompletně dřevěná. Základní tvar půdorysu je obdélný. Podlahové trámy jsou kámpované přes tři hranoly pnuté v příčném směru a konce hranolů jsou uloženy do stěn. Pod přetaženými konci dvou podlahových trámů jsou umístěny čtyřboké sloupky se složitěji vyřezávanými dřívky. Zábradlí je konvexně-konkávně zvlněné. Konstrukce zábradlí je jinak stejná jako u spodní kruchty, pouze čelo madla je složitěji profilované. Podlaha na kruchtě je z prken. Schodiště je opatřeno zábradlím z trojbokých vyřezávaných kuželek, nad fošnovým madlem ještě nadvýšení z latí. Nástup na schody je uzavřený prkennými dvířky se svlaky a pásovými závěsy. Špalety oken umístěných v prostoru horního patra kruchty mají segmentový záklenek.

Presbyterium

Na loď navazuje pětiboké presbyterium o vnitřní šířce 5,8 a délce 8,6 metrů. Na podlaze se opět nacházejí kamenné žulové desky, za oltářem jsou na podlaze položeny čtvercové topinky. Při jihovýchodní stěně je umístěn odpadní kanálek. Prostor je zastropený obdélným polem křížové žebrové klenby se šesti paprsky nad závěrem. Obě části dělí meziklenební žebro, čelní oblouky hrotité a některé v průběhu mírně nepravidelné. Vrcholnice je zhruba vodorovná, žebra jsou klínová vyžlabená. Svorníky jsou válcového tvaru s plastickými rozetami. Jehlancové konzoly jsou po výšce složitěji profilované. Všechny kamenické články klenby pokrývají nátěry, na kápích jsou malovaná zrcadla z pásků a rostlinného vlysu. Stěny pokrývají obdobná malovaná zrcadla.

Směrem do sakristie pokračuje sedlový portál. Spodní část portálu je tvořena konzolkami, které jsou v nadpraží zhruba čtvrtkruhově vyžlabené a odsazené od překladu. Kamenné ostění portálu je obílené. Ostění má hranu nahrazenou mělkým výžlabkem ukončeným nad prahem diagonální šikmo sklopenou ploškou. Vstup z lodi do sakristie jsou zajištěny hladkými prkennými, svlakovými, dveřmi se závěsy z pásového železa.

Nika jižního portálu je ukončena segmentem. Špaleta západněji položeného jižního okna má půleliptický záklenek. U ostatních oken jsou záklenky hrotité. Boky jsou zde obloženy asi kvádry a obíleny.

V severovýchodní stěně se nachází na výšku obdélný sanktuář; obložený kamennými bloky. Na hranách je profilace tvořená obloučkem a postranními výžlabky. Nad překladem je umístěna vodorovná římska lichoběžného profilu, konce římsky jsou zalomené pod pravým úhlem směrem dolů. Kamenné články sanktuáře jsou obílené. Sanktuář je opatřen prkennými svlakovými dvířky, které mají pásové závěsy. V jihovýchodní stěně se nalézá drobný odkládací výklenek, na výšku obdélného tvaru, jehož boky jsou obloženy prkénky a obíleny.

V západní polovině presbyteria se v horní části severní stěny nalézá vysoká vpadlina se stlačeným záklenkem, na jejímž dně je osazen dřevěný epitaf, patrně dřevěný. Epitaf je tvořen složitou architekturou připomínající štít, která je římskami rozdělena na dvě části. Pod

okraji římsky jsou osazeny sdružené válcové sloupky s korintskými hlavicemi, ve vrcholu je umístěn trojúhelný tympanon. V ploše epitafru se nalézají různé reliéfy a v soklu je umístěn pamětní nápis v německém jazyce. Po pravé straně stejně řešený epitafr, nika, do níž je epitafr vložen je tentokrát mělčí a nižší. V nápisích jsou uvedeny letopočty 1587 a 1594.

V západní části prostoru se nachází přepážka, obloukově zakřiveného půdorysu, tvořená dřevěnými čtyřbokými kuželkami a trémovým madlem. Dále je zde v prostoru podlahy umístěn kamenný základ oltární menzy, provedený z kvádrů a ukončený profilovanou římsou.

Balkón oratoře je v půdorysu obdélný, vyložený na čtyřech konzolách z dřevěných trámů. Čela trámů jsou ozdobně profilovaná. Prkenný záklop umístěný na trámech tvoří současně podlahu. Zábradlí je plné, prkenné s lištovými obdélnými zrcadly a trémovým profilovaným madlem. Od úrovně podlahy oratoře výše se nachází ve stěně provedená široká a hluboká vpadlina sklenutá segmentovým pasem.

Sakristie

Podlaha sakristie se nalézá o něco výše než v presbytáři a tvoří ji kamenné žulové desky a čtvercové topinky. Prostor sakristie je zaklenut pomocí klášterní klenby s odsazenými patkami a jednou trojbokou výsečí na každé straně. Trojboké výseče u podélných stěn se ve vrcholu stýkají, lunety jsou segmentového a vyšší parabolického tvaru. Nika portálu vedoucího z presbytáře je sklenutá segmentem.

Záklenky okenních špalet jsou také segmentové a lemování boků cihelné. Pod lícni omítkou lze spatřit ve špaletách starší pekovanou omítku s nátěry. V severní stěně je umístěn na výšku obdélný výklenek s výlevkou. Boky výklenku jsou obloženy kvádry. Na dně výlevky je usazená miska kuželového tvaru s vývodem vedoucím k fasádě. V západní stěně je umístěn drobný odkládací výklenek, v půdorysu pravoúhlý a pohledově zhruba čtvercový. Podobný výklenek ještě v jižní stěně.

Křtící kaple

Na severní stranu lodi navazuje křtící kaple čtvercového půdorysu o vnitřních rozměrech 5,4 x 5,4 metrů. Podlaha kaple se nachází takřka o metr výše než v lodi a je tvořena kamennými žulovými deskami. Stropní podhled je v současnosti kompletně odstraněný. Podhled byl vodorovný omítnutý, zůstal zde z cihel vyložený a omítnutý fabionem, na jehož ploše se nachází malované pásy a vlys. Pod fabionem je umístěna oblá štuková lišta.

Stěny mají lehce předsazený a omítnutý sokl. Na stěnách jsou malované obdélné rámce tvořené motivem z pásků a vlysu z vejcevecem. V horní části stěn je umístěna římsa, která sem přechází z patek arkády, štukový profil zde má ale složitější.

Špalety oken mají půleliptický záklenek, před špaletami se nachází ještě širší a vyšší niky začínající od podlahy. Boky těchto nik jsou kolmé a záklenky také půleliptické, do

patek záklenků je zalomena římska ze stěn. V jihozápadním rohu je umístěna osmiboká kamenná křtitelnice, na sloupkové noze má zrcadla s diamantovým řezem. Před severní stěnou se nachází cihelná omítnutá oltářní menza. U východní stěny velká dřevěná oltářní stěna v podobě grotty.

Věž

Přízemí

Podlaha v přízemí věže je zhotovena z kamenných žulových desek. Strop přízemního prostoru je tvořen zhruba plnou valenou klenbou s vrcholnicí umístěnou v příčném směru a odsazenými patkami. Klenba má na západní straně dvě trojboké výseče, stlačené lunety a uprostřed umístěné malované Boží oko.

Do prostoru hlavní lodi vede vysoký portál s ostřeji zahroceným záklenkem a kamenným obíleným ostěním, které je profilováno výrazným odsazeným hruškovcem. Hruškovec je navíc provázen výžlabky, za vnějším výžlabkem je umístěn ještě oblounek a zářez a za vnitřním pak ještě dva oblounky a výžlabky. Profilace ostění dole vybíhá z šikmo sklopené plošky v půdorysu 2x zalomeného trnože a v horní části pak profilace plynule přechází do záklenku. Zmíněná profilace je místy osekaná. V ploše záklenku se nachází hladký tympanon podložený konzolami zhruba čtvrtkruhového tvaru. V prostoru portálu jsou osazeny dřevěné svlakové dveře s pásovými závěsy a úhlopříčně skládanou výplní.

Při jižním konci západní stěny se nachází průchod na schodiště. Průchod má zděné ostění se stlačeným cihelným záklenkem a prkennou zárubní; dveře se zde nenalézají.

Při severním konci téže zdi je umístěn výklenek, tvarově stejný jako vedlejší průchod. Boky výklenku jsou kolmé cihlokamenné, záklenek cihelný, čelo přímé. Nika vnějšího portálu je sklenutá segmentem. Ve východní stěně osazena pamětní deska obětím 1. světové války.

Prostor schodiště do 1. patra je obdélný a v západních koutech zaoblený. Stoupající valená segmentová klenba z cihel, v horní části pak kolmo usazená podobná klenba. Na stěnách hladká omítky. Místy vidět lomový kámen a cihly, cihly kladeny také naštorc. Přímé rameno schodiště při okrajích zakřivené, stupně vyzděny z lomového kamene a cihel.

1. patro

V 1. patře věže se nachází malý zbytek prkenné podlahy. Ve střední části se nalézají dva kamenné schody. Jižní kouty místnosti jsou lehce otupěné. Jako strop byly využity základové trámy zvonové stolice, které jsou čtyři, uloženy v severojižním směru. Trámy nemají konce uloženy do stěn a jsou podepřeny průvlaky pnutými těsně při stěnách, jižní průvlak chybí. Pod průvlaky byly ještě v severojižním směru dva hranoly, po nichž zůstaly v současné době jen kapsy ve zdivu. V koutech pod průvlaky jsou krátké diagonální hranoly. Schodiště bylo původně dvouramenné s mezipodestou, zachovalo se spodní rameno

z trámkových schodnic a deskových stupňů. Rameno schodiště je při spodním okraji zakřivené, sloupek zábradlí je nahoře ukončený šiškou. Stěny jsou opatřeny kompaktní uhlazenou a obílenou omítkou, na severní stěně pod lící vrstvou lze nalézt starší obílenou omítku s nerovným povrchem. Sporadicky lze ve zdivu spatřit lomový kámen a cihly. Východní stěna zjevně přiléhá na spáru ke stěně lodi, ve spáře je patrná obílená omítka. Prostor schodiště se otevírá přímo segmentovým čelem klenby. Špaleta okna je sklenutá cihelným segmentem, v omítnutých bocích lze nalézt lomový kámen a ojediněle cihly. Parapet okna je odsazený.

V severní stěně se nachází nika zrušeného vstupu na kruchtu, šikmé boky omítnuté stejně jako segmentový cihelný záklenek, zazdívka z lomového kamene neomítnutá. V severní stěně je okénko ústící do lodi. Okénko, na výšku obdélného tvaru, má cihelné ostění a je překryto prkennou deskou. V lici západní stěny provedena kolmá půlkruhová arkáda. Arkáda má kolmé boky vyzděné z lomového kamene a hladce omítnuté a je sklenuta cihelným záklenkem.

2. patro (zvonové)

V 2. patře věže jsou na části podlahy položena prkna. Strop zde není. Schodiště je dvouramenné s trámkovými schodnicemi a deskovými stupni. Na stěnách se z větší části zachovala jádrová omítka. Okna umístěná ve druhém patře věže mají špalety s půlkruhovým cihelným záklenkem. Boky oken jsou vyzděny z kamene a cihel, parapety jsou odsazené a plochy špalet hladce omítnuté. U špalety severního okna segmentový záklenek a plný parapet. Otvory k ciferníkům mají cihlami lemované omítnuté boky a překlady z plochých kamenů.

Zvonová stolice má čtyři vazby v severojižním směru, které jsou pohledově lichoběžného tvaru. Vazba obsahuje základový trám, středový sloup (začepovaný do základového trámu), horní sedlo (osazené na čep sloupu), šikmé vzpěry pod sedlem (začepované do základového trámu a sedla), paždík ve spodní třetině (čepovaný do sloupu a šikmých vzpěr), paždík v horní třetině, plátovaný se sloupem a vzpěrami) a šikmé vzpěry pod horním paždíkem (dole začepované do základového trámu a nahoře do paždíku, se spodním paždíkem přeplátované). Ztužení mezi vazbami je provedeno mezi sloupy ondřejským křížem a diagonálami (krajní pole). Další ztužující prvky představují hranoly osazené na přetažená čela horních paždíků (boky mají ozdobně profilované) a nosníky pnuté mezi vnějšími vzpěrami v horní části (do vzpěr čepované). Nosníky jsou podloženy pásky (čepované do vzpěr a nosníku). Způsob uložení základových trámů byl zmíněn již v popisu prvního patra a je shodný. Použito tesané dřevo. Čela sedle jsou zaoblená, spoje zajištěny kolíky a kramlemi. Ve značení užita kombinace vyseknutých čárek a štípaných trojúhelníčků. Provizorně vynesena stolice na železné I nosníky uložené ve východozápadním směru. Na stolici zavěšen jeden zvon. Zvon je opatřen nápisem provedeným gotickou majuskulí.

Těsně při lici stěn provedena obvodová dřevěná rámová konstrukce, která přenáší část zatížení od krovu a současně zajišťuje jeho kotvení. Základem je prahový rám položený na základových trámech zvonové stolice. Na každé straně jsou čtyři sloupky začepované dole do prahu. Ztužení zajištěno paždíky ve dvou úrovních (čepované do sloupků). Na každé straně

dále dvě diagonály v horní části, nahoře plátované s paždíkem provedeným jen mezi dvěma vedlejšími sloupky a dole diagonály začepované do rohových sloupů. Nahoře jsou některé sloupky začepované do diagonálních trámů položených přes vazné trámy a kráčata, některé sloupky končí volně a některé jsou ukončeny pod vazným trámem. Konstrukce je vytvořena z tesaného dřeva, spoje jsou kolíkové. Zjištěny značky kreslené červenou rudkou.

Schodišťový přístavek na oratoř

V době návštěvy nepřístupný.

Stropy a krov

Hlavní loď

Strop nad hlavní lodí je dřevěný trámový, vynesení ztužujícím vrchním průvlakem v prostoru půdy. Podhled stropu tvoří omítka na rákosu.

Krov objektu je dřevěný vázaný, barokního typu. Nad hlavní lodí jsou čtyři plné vazby s třinácti krokrovými poli, v některých místech se vzpěradly. Na koncích krokví jsou námětky.

Presbyterium

Stropy nad presbyteriem jsou klenuté, zapřené do obvodových zdí se ztužujícími pilíři. Nad presbyteriem je polojehtanový krov, který se sbíhá do jednoho sloupu na celou výšku. Vazné trámy jsou položeny kolmo na loď a na konci presbyteria je ztužující rám s příčlemi, neboli krácaty.

Křtící kaple

Strop nad křtící kaplí je, stejně jako nad hlavní lodí, dřevěný trámový, vynesení ztužujícím vrchním průvlakem v prostoru půdy. Prkna stropního podhledu kaple byla přibitá asi přímo ke spodním plochám vazných trámů. Stropní podhled je v současnosti kompletně odstraněný. Podhled byl vodorovný omítnutý. Štít je v patě odsazený. Zdivo složeno z lomového kamene a menšího množství cihel, na povrchu místy hozena malta. zdivo pohlcuje a zakrývá některé prvky krovu (po vyjmutých sloupcích a vzpěrách zůstaly kapsy).

Krov kaple je hambalkový dvouetážový se stojatými stolicemi pod okraji hambalků. V poli vymezeném plnými vazbami jsou tři vazby mezilehlé, za jižní plnou vazbou ještě další dvě neúplné vazby. Plná vazba obsahuje vazný trám, sloupky stolic (začepované do vazného trámu), šikmé vzpěry u sloupků (začepované do vazného trámu a sloupků), hambalek (čepované do krokví) a krokve (začepované do vazného trámu). Sloupky v severní plné vazbě jsou dnes uloženy před štítem. V mezilehlé vazbě je vazný trám, hambalek a krokve. Pozednice zde nejsou, obdélné střední vaznice na jihu přetažené za plnou vazbu, pod jednostranné nebo oboustranné pásy (čepované oběma konci). Použito tesané dřevo s kolíky ve spojích. Záhlaví vazných trámů a některých krokví vyměněny z řezaného dřeva.

Věž

Obvodové zdivo věže je v prostoru podkroví ukončeno vodorovně v rovině horních ploch vazných trámů, koruna vyrovnaná kamenem a cihlami. Vazné trámy tvoří osmipaprskový rošt, jehož jednotlivé paprsky se protínají uprostřed půdorysu a konce směřují zhruba na rozhraní krajních třetin délek stěn. Záhlaví jsou ze stran zcela zazděná a kámpovaná přes pozednice, bok jedné obezděné pozednice patrný v lici stěn. Rošt podepřený ještě dvěma

průvlaky uloženými v severojižním směru, konce mají zazděné. Na roštu stojí osm čtyřbokých sloupů. Ztužení mezi sloupy zajišťují čtyři hlavní prostorové ondřejské kříže, které mají dolní konce začepované do vazných trámů a horní do vodorovných nosníků podepírajících ramenáty, sloupy kříže jsou přeplátované. Uvnitř štenýře se nalézá ještě několik dalších křížů. Pod výlezem do lucerny jsou umístěny obvodové paždíky. Ramenáty jsou vytvořené z fošen a napojované přeplátováním s kolíky ve spojích, dolní konce ramenátů jsou začepované do sloupů. Zhruba v místě největšího vypnutí jsou ramenáty podepřené vodorovnými nosníky přeplátovaný se sloupy, nosníky podepřeny zespoda kříži a shora vzpěrami začepovanými nahoře do sloupů. Nárožní trámkové námětky jsou dole asi začepované do krácat a spojené ondřejskými kříži, další námětky dole osazené na prkno. Materiál je ručně opracované dřevo, spoje jsou zajištěny kolíky, skobami a kramlemi. V tesařském značení se zachovala kombinace vyseknutých římských číslic s štípanými trojúhelníčky. Dodatečně osazena prostorová táhla z tyčoviny.

Nad věží je bání, kterou na místě krokví tvoří ramenáty. Hlavní nosnou konstrukcí je štenýřová konstrukce, ukončená lucernou. Střední sloup je uložen na trámovýrošt, sloupky jsou vzepřeny vzpěrami a šroubovicovým diagonálním ztužením. Na vpěrách jsou uloženy ramenáty, na lucerně je nasazena cibule s krokvemi, které jsou opřené o hrotnici a nesou taktéž ramenát

V. Stavební historie

Kostel Nanebevzetí panny Marie v Kozlově je původně ryze gotickou stavbou, která byla v období renesance a baroka citlivě přestavěna způsobem, zachovávajícím všechny stavební etapy a artefakty jednotlivých období.

Kozlovský kostel vznikl pravděpodobně v polovině 14. století, tedy v období gotiky. První zmínka o kostele, která prokazatelně dokládá jeho existenci pochází z roku 1365. Z písemnosti představující uplatnění podacího práva vyplývá, že kostel byl již zcela funkční sakrální stavbou.

Gotickým jádrem stavby je podélná loď kostela z pětiboce zakončeným presbyteriem. Presbyterium je zaklenuto šestipaprskovým a křížovým polem a jeho jednoduše vyžlabená žebra vybíhají na konzolách s profilovanými krycími deskami a stýkají se ve svornících. K původním gotickým konstrukcím a prvkům dále patří jižní hrotitý portál lodí, rámuující původní vstup do interiéru kostela. Portál má složitou profilaci na trojbokém trnoží s plným tympanonem neseným prostými čtvrtkruhovými krakorci. Gotický je také zalomený vítězný oblouk s vyžlabenými hranami nacházející se v interiéru a venkovní opěrné pilíře podpírající stěny presbyteria.

Jižní stěna kostela je prolomena dvěma gotickými okny s hrotitými záklenky. Ve východní a severovýchodní stěně presbyteria se v prostoru mezi opěrnými pilíři nalézají také dvě gotická okna s hrotitým záklenkem. Zbytky prutů v okenních otvorech poukazují na možnou existenci kružeb. Do sakristie vede rovněž gotický sedlový portálek.

V období pozdní gotiky, patrně během 15. století, byla k presbyteriu kostela přistavěna sakristie, jak naznačuje ostění výše zmíněného spojovacího portálku z presbyteria. (Objevuje se také domněnka, že v době vzniku nešlo o sakristii, ale věž kostela, později snesené při přestavbě. Autor této zmíněné myšlenky se však opírá pouze o srovnání s dispozičním řešením jiného kostela v okolí.¹⁰³) Z původního vybavení sakristie se zachovala výlevka a výklenky ve stěnách. Sakristie má půdorys obdélníkového tvaru a její delší stěna je situována rovnoběžně se stěnou presbyteria. V severní a východní stěně sakristie se nachází okno obdélného tvaru. Sakristie je zastřešena nižší pultovou střešou, zakrytou šindelem.

V 2. polovině 16. století došlo k úpravě kostelních oken, spodní část byla zazděna a z okenních výplní byly pravděpodobně také odstraněny kružby.¹⁰⁴ Z této doby pocházejí renesanční mramorové epitafy Jiřího a Jindřicha Uttenhoferů z Uttenhofu umístěné na severní stěně presbyteria.¹⁰⁵

Výraznou úpravou prošel kostel v době baroka. V roce 1708 byla na jižní straně kostela přistavěna věž na čtvercové základně měnící se v druhém patře na osmibokou. Věž je členěna lizénovými rámci. Přesné datum výstavby věže prozrazuje letopočet umístěný na kamenném portálu vstupních dveří. Věž byla přisazena k jižní stěně kostela, čímž byl zakryt

¹⁰³ Kol. aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str. 226

¹⁰⁴ Kol. aut. Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí nad Labem, 2004, str. 225

¹⁰⁵ Epitaf Jiřího Uttenhofera pochází dle datace obsažené v nápisu z roku 1587, druhý epitaf patří Jindřichu Uttenhoferovi z roku 1594.

původní vstup s gotickým lomeným portálem, který se tímto ocitl v interiéru přízemí věže. Věž má čtvercový půdorys a vnější rozměry věžového pláště jsou 5,8 x 5,8 m. Věž má tři základní podlaží, přízemí a první a druhé patro. Na vnějším plášti věže byl v prostoru přízemí vybudován nový hlavní vstup do kostela. V interiéru věže se v přízemí nachází vstupní předsíň, v prvním patře se nalézá prostor pro zvonění a je zde umístěn začátek nástupního schodiště do zvonice, ve druhém patře jsou osazeny čtyři nosné dřevěné kozy pro tři zvony. Střecha věže je tvořena bání s lucernou a cibulí, kterou ukončoval vrch hrotnice nesoucí makovici s křížem.

V době baroka byla dále na severní straně kostela přistavěna křtící kaple. Kaple má čtvercový půdorys a je přisazena k severní stěně hlavní lodi kostela. Stěny kaple jsou členěny soklem, lizénami a korunní římsou. Západní, severní a východní stěna kaple je prolomena třemi okny s půleliptickým záklenkem. V severním štítu trojúhelníkového tvaru se v prostoru nad oknem nalézá nika, ve které je umístěna barokní socha světce. Podle některých pramenů se jedná o postavu sv. Jana Nepomuckého.¹⁰⁶ Kaple má sedlovou střechu zakrytou šindelem.

V interiéru kostela byla vystavěna dvoupatrová dřevěná barokní kruchta. Kruchta byla umístěna v západní části interiéru hlavní lodi. První patro má půdorysný tvar písmene U, druhé patro má půdorys obdélného tvaru. Kruchtě dominuje zdobené zábradlí s balustrádovou výplní.

Ve zmíněné době byla také v závislosti na zřízení kruchty přistavěno jednoramenné kamenné schodiště. Exteriérové schodiště bylo přisazeno k západní stěně věže a sloužilo jako vstup do prvního patra kruchty. V severní a západní stěně byla prolomena nová okna osvětlující prostor kruchty a podkruchtí. V době baroka byly pravděpodobně také přistavěny opěrné pilíře na západní straně kostela.¹⁰⁷

V prostoru presbyteria byla v interiéru kostela zřízena oratoř a prolomeno jedno nové okno, sloužící k jejímu osvětlení. Jako přístup na oratoř byl zbudován, hypoteticky ve stejné době jako sama oratoř, dřevěný přístavek se schodištěm. Kryté schodiště bylo umístěno v exteriéru kostela, v prostoru jižní zdi presbyteria a ústilo v interiéru, na oratoři.¹⁰⁸

Barokní dostavbou vznikla harmonická syntéza dvou stavebních slohů, které se vzájemně doplňují a umocňují estetický dojem venkovského kostela.

Převážná část interiérového zařízení kostela pochází z 2. poloviny 18. století. Hlavní oltář byl pořízen v roce 1757, pod dřevěnou konstrukcí oltáře se dochovala gotická kamenná mensa a v těsné blízkosti mensy je v dlažbě kostela umístěn původní odpadní otvor čtvercového tvaru. Později, patrně v letech 1772 a 1872, byl hlavní oltář nově upravován a doplněn o figurální sochy světců.¹⁰⁹ V této době vznikly také oba boční oltáře, kazatelna a lavice. Mobiliář kostela, původní i dochovaný je podrobně popsán v kapitole II. Dějiny objektu – historická rešerše.

¹⁰⁶ Träger, G. Denkmäler in Egerland, Eichstätt 1993, str. 103

¹⁰⁷ NPÚ- UOP Plzeň, Dokumentace k památkově chráněnému objektu, Svoboda, V., X/2005

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ Podrobnější popis a prameny viz. Kap.II Dějiny objektu – historická rešerše, str. 9

Na konci 18. století se vývoj kozlovského kostela v podstatě uzavírá a dále dochází pouze k nepříliš podstatným úpravám nebo opravám. Doložitelné opravy, které byly v minulosti zdokumentovány jsou uvedeny v kapitole II. Dějiny objektu – historická rešerše.

VI. Hodnocení objektu- uměleckohistorické a kulturně-historické hodnocení

Kostel nanebevzetí Panny Marie v Kozlově je nepochybně značně kvalitní, i když nepříliš známou stavbou. Z uměleckohistorického hlediska se zde jedná o unikátní a velmi hodnotný doklad jednodušší gotické stavby, jejíž základní jádro zůstalo, i přes pozdější barokní úpravy, zachováno. Presbyterium nepoznamenané přestavbou je dokladem ryzí gotiky, stejně jako hrotitý oblouk profilovaného kamenného portálu bývalého vstupu do kostela, který se dnes nachází uvnitř stavby.

Uměleckořemeslné prvky tvořící stavbu se svou kvalitou použitého materiálu a provedení vymykají z běžné kamenické produkce českého venkova 2. pol. 14. století a svědčí o značných ambicích stavitele, jehož osoba však není bohužel známa.

Také další stavební úpravy pocházející z doby renesance a baroka lze charakterizovat jako velmi kvalitní a zdařilé, vymykající se běžnému průměru. Díky citlivé přestavbě zůstal kostel mimořádně kvalitním architektonickým dílem v jehož exteriéru a interiéru se zachovala část hodnotných uměleckořemeslných artefaktů.

VII. Hodnotné detaily a jejich soubory

Exteriér kostela

Portál a dveře hlavního vstupu

Název:	Portál a dveře hlavního vstupu
Popis:	Hlavní vstup tvoří dřevěné dvoukřídlé dveře rámované kamenným ostění a portálem s chronografem 1708.
Umístění:	Hlavní vstup se nachází na jižní straně kostela, v prostoru přízemí věže.

Portál a dveře vstupu

Název:	Portál a dveře vstupu
Popis:	Vstup tvoří dřevěné dveře rámované kamenným portálem a ostěním
Umístění:	Dřevěné vstupní dveře jsou umístěny na jihovýchodní straně fasády, v prostoru vnějšího pláště presbyteria.

Dřevěný přístavek se schodištěm na oratoř

Název:	Dřevěný přístavek se schodištěm na oratoř
Popis:	Jedná se o dřevěný přístavek kryjící dřevěné schodiště, které umožňuje vstup na oratoř umístěnou v interiéru kostela.
Umístění:	Přístavek se nachází na jižní straně kostela.

Okna gotická

Název:	Okna gotická
Popis:	Jedná se o gotická okna s hrotitým záklenkem.
Umístění:	Dvojice oken je umístěna na jižní straně fasády, ostatní se nacházejí v prostoru presbyteria.

Okna ostatní

Název:	Okna ostatní
Popis:	Jedná se o okna různých tvarů a rozměrů
Umístění:	Okna se nacházejí v prostoru hlavní lodi, věže, křestní kaple a sakristie.

Dřevěný kříž

Název:	Dřevěný kříž
Popis:	Jedná se o dřevěný kříž v jehož horní části se stále nachází kovová destička, na níž lze předpokládat původní nápis INRI. Na ramenech kříže jsou kovové úchytky, na nichž byla v minulosti uchycena figura Ježíše Krista.
Umístění:	Kříž je osazen na vnějším plášti budovy, na jižní straně fasády mezi dvěma gotickými okny.

Socha světce

Název:	Socha světce
Popis:	Jedná se o figurální plastiku v podživotní velikosti, představující postavu světce.
Umístění:	Socha je umístěna na severní straně kostela, v nice, která se nachází ve štítu severní fasády křtící kaple.

Náhrobek na jižní straně kostela

Název:	Náhrobek na jižní straně kostela
Popis:	Jedná se o kamenný náhrobek s reliéfním vyobrazením
Umístění:	Náhrobek je v současné době uložen ve vodorovné poloze, v trávě, před jižní stěnou kostela.

Kovový kříž s kamenným podstavcem

Název:	Kovový kříž s kamenným podstavcem
Popis:	Jedná se o železný pamětní kříž, usazený ve čtyřbokém žulovém pilířku se soklem.
Umístění:	Kovový kříž je umístěn před jižní stěnou kostela.

Náhrobek u ohradní zdi

Název:	Náhrobek u ohradní zdi
Popis:	Jedná se o kamenný náhrobek opatřený nápisem.
Umístění:	Náhrobek se nachází na západní straně kostela, v prostoru ohradní zdi.

Interiér kostela

Vnitřní zařízení kostela bývalo velmi bohaté, řada cenných artefaktů však během let zmizela. V kostele se dle svědectví místních obyvatel nacházela dřevěná gotická soška Madony z poloviny 15. století, dále v křestní kapli visel obraz Ukřižování z první poloviny 18. století, připisovaný P. Brandlovi. Z objektu byla postupně odcizena takřka veškerá obrazová a figurální výzdoba. Zmizely také varhany.

Portál a dveře vstupu do hlavní lodi

Název:	Portál a dveře vstupu do hlavní lodi
Popis:	Vstup tvoří dřevěné dveře rámované gotickým profilovaným portálem s hrotitým záklenkem.
Umístění:	Portál se v současné době nachází uvnitř přízemí věže, odkud ústí do hlavní lodi kostela.

Portál a dveře vstupu do sakristie

Název:	Portál a dveře vstupu do sakristie
Popis:	Vstup do sakristie je tvoří dřevěné dveře rámované gotickým sedlovým portálem a ostěním.
Umístění:	Vstup se nachází na v severní stěně presbyteria.

Výmalba hlavní lodi

Název:	Výmalba hlavní lodi
Popis:	Jedná se o výmalbu interiéru v podobě ornamentálních vlysů. V prostoru arkády křestní kaple a vítězného oblouky jsou umístěny malované šlechtické erby. Nejnovější vrstva malby pochází patrně z 1. pol. 20. stol.
Umístění:	Výmalba se nachází v interiéru hlavní lodi.

Výmalba vstupní předsíně věže

Název:	Výmalba vstupní předsíně věže
Popis:	Jedná se o stropní malbu znázorňující Boží oko.
Umístění:	Výmalba se nachází na stropu vstupní předsíně, v prostoru přízemí věže

Kruchta

Název:	Kruchta
Popis:	Jedná se o dvoupatrovou barokní kruchtou. Dominantou kruchty je bohatě členěná balustráda.
Umístění:	Kruchta se nachází v západní části hlavní lodi.

Kostelní lavice

Název:	Kostelní lavice
Popis:	Jedná se o typické dřevěné kostelní lavice.
Umístění:	Lavice jsou umístěny v hlavní lodi kostela.

Hlavní oltář

Název:	Hlavní oltář
Popis:	Jedná se o rokokový hlavní oltář zdobený řezbou a zlacením. Oltář byl původně zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie. Zadní strana oltáře je signována nápisem: „Johann Carl Rillinger, Maler und Staffierer aus Schönfeld, 1772.“
Umístění:	Oltář se nachází v prostoru presbyteria.

Kamenný základ hlavního oltáře

Název:	Kamenný základ hlavního oltáře
Popis:	Jedná se o základ oltáře skládající se ze tří kamenných stupňů zakončených oblounovým profilem.
Umístění:	Kamenný základ se nachází před hlavním oltářem, v prostoru presbyteria.

Boční oltář

Název:	Boční oltář
Popis:	Jedná se o rokokový boční oltář zdobený ornamentální řezbou a zlacením
Umístění:	Oltář je umístěn při jižní stěně v interiéru hlavní lodi.

Fragmenty druhého bočního oltáře

Název:	Fragmenty druhého bočního oltáře
Popis:	Jedná se o fragmenty rokokového bočního oltáře.
Umístění:	Fragmenty oltáře se nacházejí v interiéru kostela. Původní kompletní oltář se nacházel na protilehlé straně stávajícího bočního oltáře.

Dřevěný baldachýn

Název:	Dřevěný baldachýn
Popis:	Jedná se o zadní plán tzv. baldachýn, do kterého byla zasazena socha. Baldachýn je zdoben řezbou a zlacením.
Umístění:	Baldachýn je umístěn na jižní stěně hlavní lodi.

Dřevěné zábradlí s balustrádou

Název:	Dřevěné zábradlí s balustrádou
Popis:	Jedná se o dřevěné zábradlí konvexního tvaru zdobené balustrádou, uprostřed jsou umístěna dvířka.
Umístění:	Dřevěné zábradlí se nachází v centrální části presbyteria, před hlavním oltářem.

Kazatelna

Název:	Kazatelna
Popis:	Jedná se o rokokovou dřevěnou kazatelnu se schodištěm.
Umístění:	Kazatelna je umístěna při severní stěně kostela, v prostoru pod vítězným obloukem

Epitaf

Název:	Epitaf
Popis:	Jedná se o dva kusy renesančních epitafů Jiřího a Jindřicha Uttenhoferových z Uttenhofu, které pocházejí z let 1587 a 1594.
Umístění:	Oba epitafy se nacházejí na severní stěně v prostoru presbyteria.

Oratoř

Název:	Oratoř
Popis:	Jedná se o dřevěnou oratoř obdélného tvaru.
Umístění:	Oratoř je umístěna na jižní stěně kostela, v prostoru presbyteria

Dřevěná lavice novomanželů

Název:	Dřevěná lavice novomanželů
Popis:	Jedná se o dřevěnou lavici, tzv. lavici novomanželů, zdobenou řezbou.
Umístění:	Lavice stojí u jižní stěny presbyteria, pod oratoří.

Dřevěná lavice

Název:	Dřevěná lavice
Popis:	Jedná se o dřevěnou lavici zdobenou řezbou.
Umístění:	V současnosti je lavice umístěna při severní stěně presbyteria.

Dřevěné sedátko

Název:	Dřevěné sedátko
Popis:	Jedná se o dřevěné sedátko zdobené řezbou.
Umístění:	Sedátko se nachází na západní straně lodi, v podkruchtí.

Kamenný náhrobník nad kryptou

Název:	Kamenný náhrobník nad kryptou
Popis:	Jedná se o kamenný náhrobek umístěný ve spodní partii interiéru kostela (v dlažbě). Náhrobek je proveden formou plastického figurálního reliéfu.
Umístění:	Náhrobek je umístěn v podlaze, v prostoru pod vítězným obloukem.

Křtitelnice

Název:	Křtitelnice
Popis:	Jedná se o kamennou křtitelnice z poloviny 18. století a její dřevěné víko s motivem, které je však poničené.
Umístění:	Křtitelnice se nachází v prostoru křtící kaple.

Socha sv. Jana Nepomuckého

Název:	Socha sv. Jana Nepomuckého
Popis:	Jedná se o sochu sv. Jana Nepomuckého, zhotovenou z litého štuku.
Umístění:	Socha světce je umístěna v nice, v interiéru křestní kaple.

Grotta

Název:	Grotta
Popis:	Jedná se o dřevěný oltář v podobě tzv. grotty, s dřevěnými ozdobami.
Umístění:	Grotta se nachází při východní stěně křtící kaple.

Komoda

Název:	Komoda
Popis:	Jedná se o dřevěnou ukládací komodu.
Umístění:	Komoda se nachází v prostoru sakristie.

Pamětní deska obětem 1. světové války

Název:	Pamětní deska obětem 1. světové války
Popis:	Jedná se o kamennou pamětní desku obsahující seznam obětí.
Umístění:	Pamětní deska se nachází v prostoru přízemí věže, na stěně ve vstupní předsíni.

Klekací lavice

Název:	Klekací lavice
Popis:	Jedná se o dřevěnou klekací lavici, jejíž povrch je upraven polychromií.
Umístění:	Lavice je umístěna v prostoru přízemí věže, pod pamětní deskou obětem 1. světové války.

Menza

Název:	Menza
Popis:	Jedná se o cihelnou menzu obdélného tvaru, jejíž povrch je omítnut.
Umístění:	Menza je umístěna v prostoru křtící kaple.

Dřevěný svícen

Název:	Dřevěný svícen
Popis:	Jedná se o dřevěný svícen s jedním kovovým trnem, tělo svícnu je zdobeno profilací.
Umístění:	V současné době se nachází v prostoru presbyteria, původní umístění nelze určit.

Dřevěný sloupek

Název:	Dřevěný sloupek
Popis:	Jedná se o dřevěný trojboký sloupek, v horní části opatřený kovovým trnem.
Umístění:	Sloupky se nacházejí v prostoru presbyteria, původní umístění nelze určit.

Dřevěný kříž

Název:	Dřevěný kříž
Popis:	Jedná se o dřevěný kříž.
Umístění:	V současné době se kříž nachází v prostoru kaple, původní umístění nelze určit.

Dřevěný rám

Název:	Dřevěný rám
Popis:	Jedná se o obrazový dřevěný rám, v současnosti prázdný.
Umístění:	Rámy se nacházejí v interiéru kostela, bez bližší specifikace.

Klekací lavice

Název:	Klekací lavice
Popis:	Jedná se o dřevěnou klekací lavici.
Umístění:	Lavice se v současnosti nachází v prostoru za hlavním oltářem

VIII. Závady

Kostel Nanebevzetí Panny Marie již není dlouhou dobu využíván pro sakrální účely. Stavba byla odsvěcena a v současnosti je jen příležitostně využívána k pořádání společenských akcí.

Objekt je opuštěný, uzavřený pro veřejnost a nevyužívaná stavba tak postupně stále více pustne a chátrá, opuštěný objekt se také stává častou obětí zlodějů.

Exteriér

Kamenné základy trpí zvýšeným přívalem povrchových vod, stékajících ze střechy po obvodu kostela. Vlivem podmáčení došlo k poklesu základů v prostoru mezi sakristií a presbyteriem.

Krytiny všech střech dožilé a šindel místy dokonce chybí, což způsobuje zatékání do objektu. V nejhorším stavu je střecha sakristie, na níž se uchytila vegetace. Ze střechy věže byla odlomena vrchní část hrotnice zakončená jablkem a křížem. Chybí střešní žlaby. Následkem zatékání dochází k postupnému borcení stropu hlavní lodi.

Zdivo je narušováno nedostatečnou funkčností střechy, což se projevilo trhlinou v klenbě v prostoru mezi lodí a presbyteriem. Také ve stěnách sakristie se objevily trhliny. Omítky fasád jsou z větší části opadané až na zdivo. Lícni vrstva omítek se zachovala jen v malém rozsahu.

Na opěrných pilířích, štítu kaple a kordonové římse věže jsou poškozeny nebo zcela chybí stříšky. Korunní římsa je na východní a částečně i na západní straně kaple zřícená. Na korunní římse lodi, presbytáře a sakristie místy poškozená omítka nebo i prkna. Okenní otvory mají již jen zbytky okenních rámců, skleněné výplně a vitráže jsou takřka zcela vytlučeny. Nátěry rámců a dveří dožilé.

Vnější schodiště vedoucí ke kruchtě je staticky narušené, zeď je vykloněná. Dřevěný přístavek s krytým schodištěm umožňujícím přístup na balkónovou oratoř hrozí zřícením. Z márnice zbývá jen torzo obvodových stěn, na kterém rostou nálety. Ohradní zeď je místy ve větším rozsahu zřícená, především na východní straně kostela. Zdivo je uvolněné a krycí stříšky poškozené. V prostoru brány vedoucí ke kostelu jsou narušeny pilíře a zídky schodiště. Plocha hřbitova z větší části zarostlá vysokou trávou a náletovými dřevinami. Zajištěno není odvodnění.

Interiér

Ve interiéru kostela jsou vlivem zemní vlhkosti silně degradované omítky a na některých místech, např. v podkruchtí, jsou opadané až na zdivo. Na stropu lodi a také ve fabionu omítka v některých místech zcela odpadla. Na klenbě sakristie a presbytáře jsou také místy opadané omítky nebo dokonce praskliny. V křtící kapli zcela chybí podhled stropu.

Vnitřní zařízení kostela bylo do značné míry rozkradeno. Zbylý mobiliář je poškozen a poznamenán nedostatečnou údržbou. V kostele se nachází rokokové oltáře a kazatelna, které vznikly ve 3. čtvrtině 18. století. Oltáře se dochovaly jen částečně, dnes se v kostele nalézají jen korpus hlavního oltáře a korpus jednoho z bočních oltářů, druhý boční oltář, až na drobné fragmenty, zcela chybí. Kazatelna je v havarijním stavu. (Podrobný výčet dochovaných prvků mobiliáře viz. kapitola VII. Hodnotné detaily a jejich soubory.) Několik nosných prvků dřevěné kruchtě, která byla do interiéru lodi vestavěna během barokních úprav, je poškozeno hnilobou.

IX. Seznam obrazové a plánové přílohy

Dokumentace historického vývoje objektu

Mapa stabilního katastru

Historická ikonografie

Dokumentace současného stavu

Situace objektu ve vztahu k okolí

Nárysy pohledů objektu

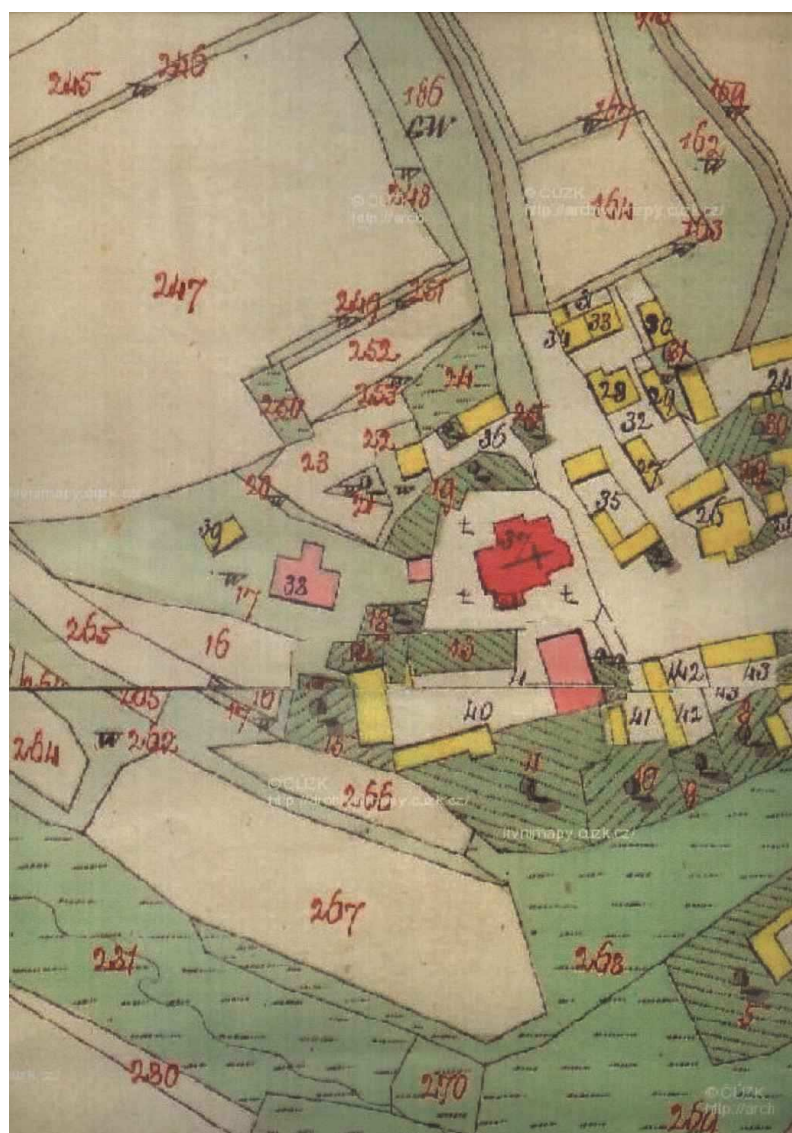
Fotografická dokumentace

Grafické vyhodnocení SHP

X. Obrazová a plánová příloha

Dokumentace historického vývoje objektu

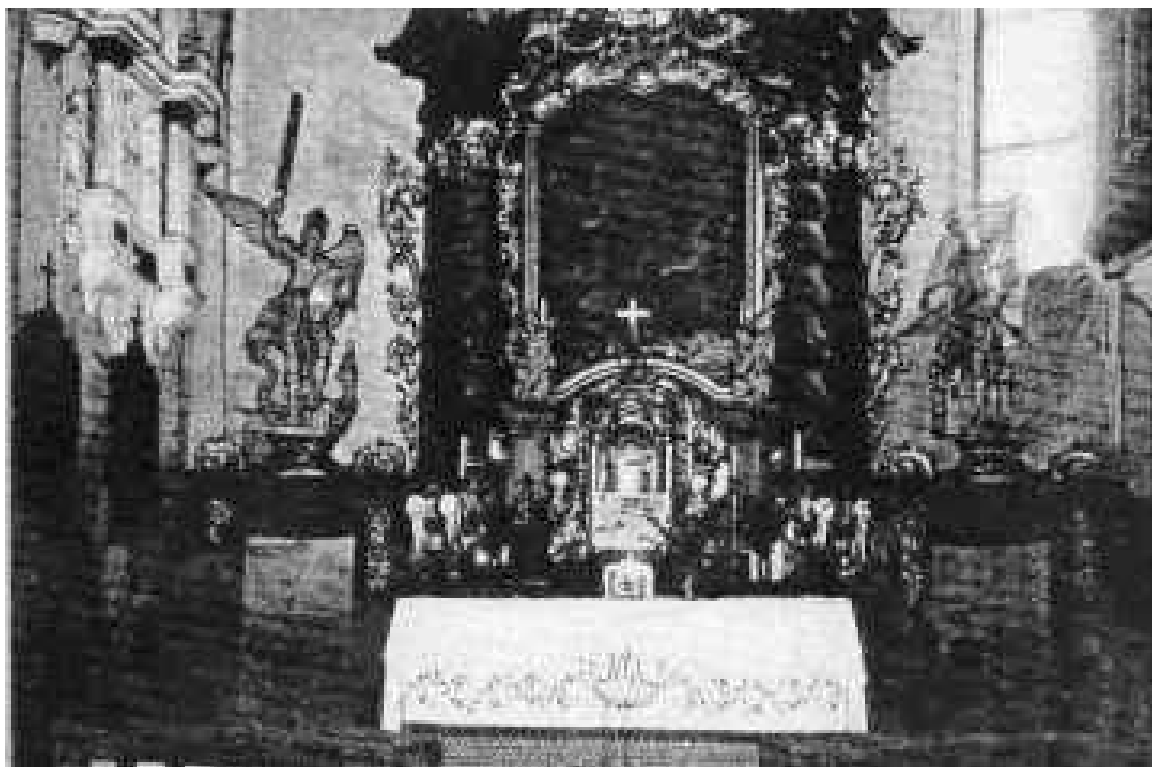
Mapa stabilního katastru

Historická ikonografie

Pohled do presbyteria kostela s hlavním oltářem

Hlavní oltář

Pohled na hlavní oltář s původní výzdobou. (Träger, G. Denkmäler in Egerland. Kreis Luditz, Eichstätt, 1993, str. 111, obr. 135)

Oltářní deska

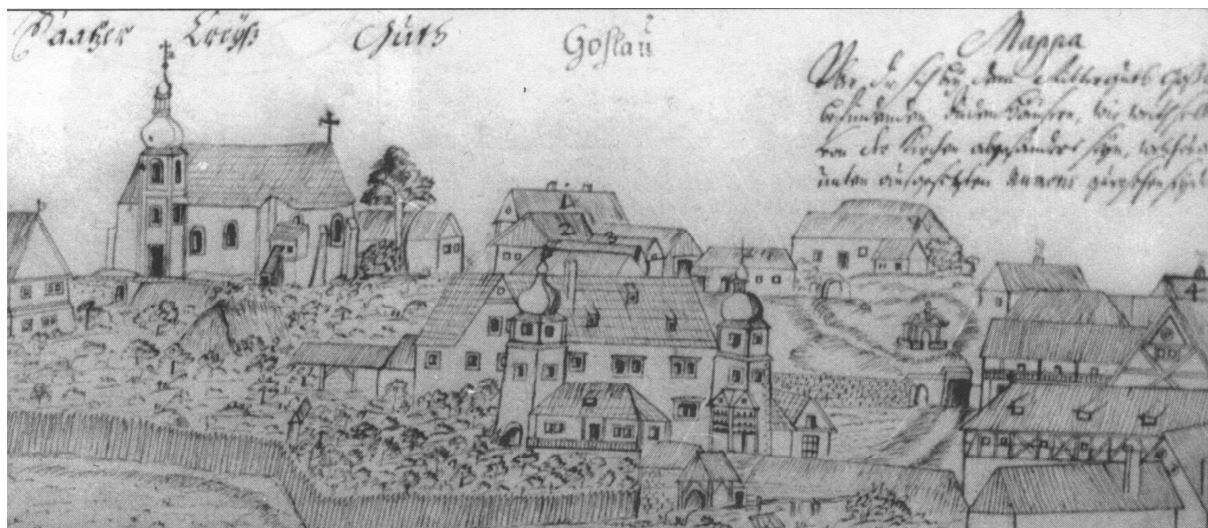
Hlavní loď kostela s vestavěnou kruchtou. (Träger, G. Denkmäler in Egerland. Kreis Luditz, Eichstätt, 1993, str. 111, obr. 1354)

Pohled na kazatelnu, fragment bočního oltáře a jeden z renesančních epitafů. (Träger, G. Denkmäler in Egerland. Kreis Luditz, Eichstätt, 1993, str. 111, obr. 135)

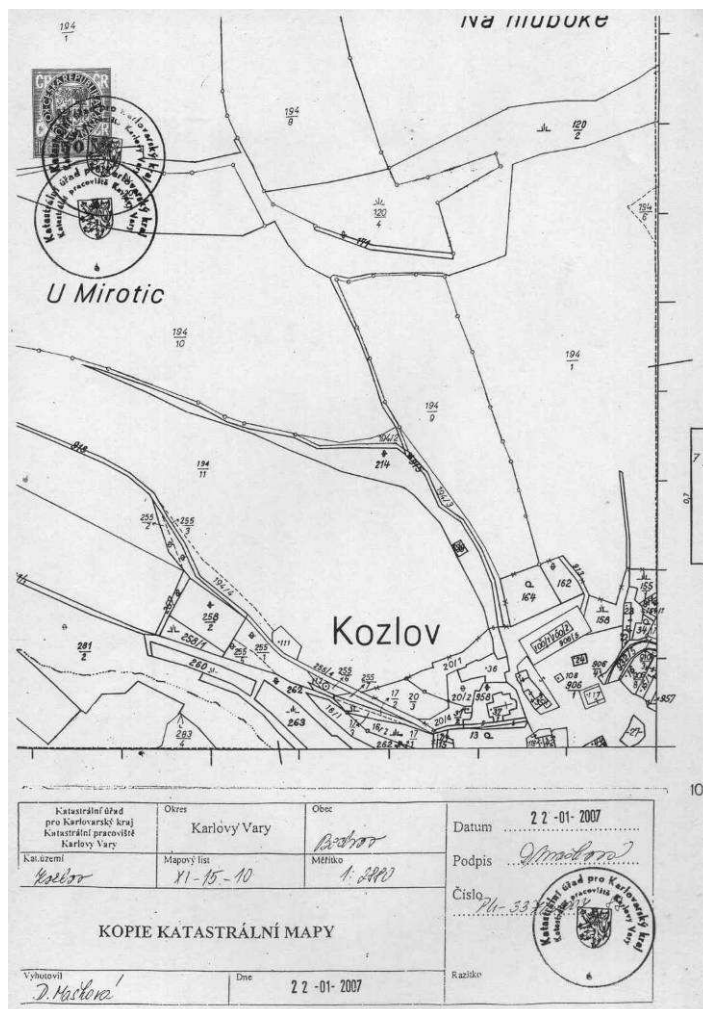
Pohled na vrchní část věže s lucernou ještě osazenou původní hrotnicí s makovicí. (SOKA Karlovy Vary, Národní výbor – Odbor kultury 1969-1989, př.č.42/2003, JAF 33)

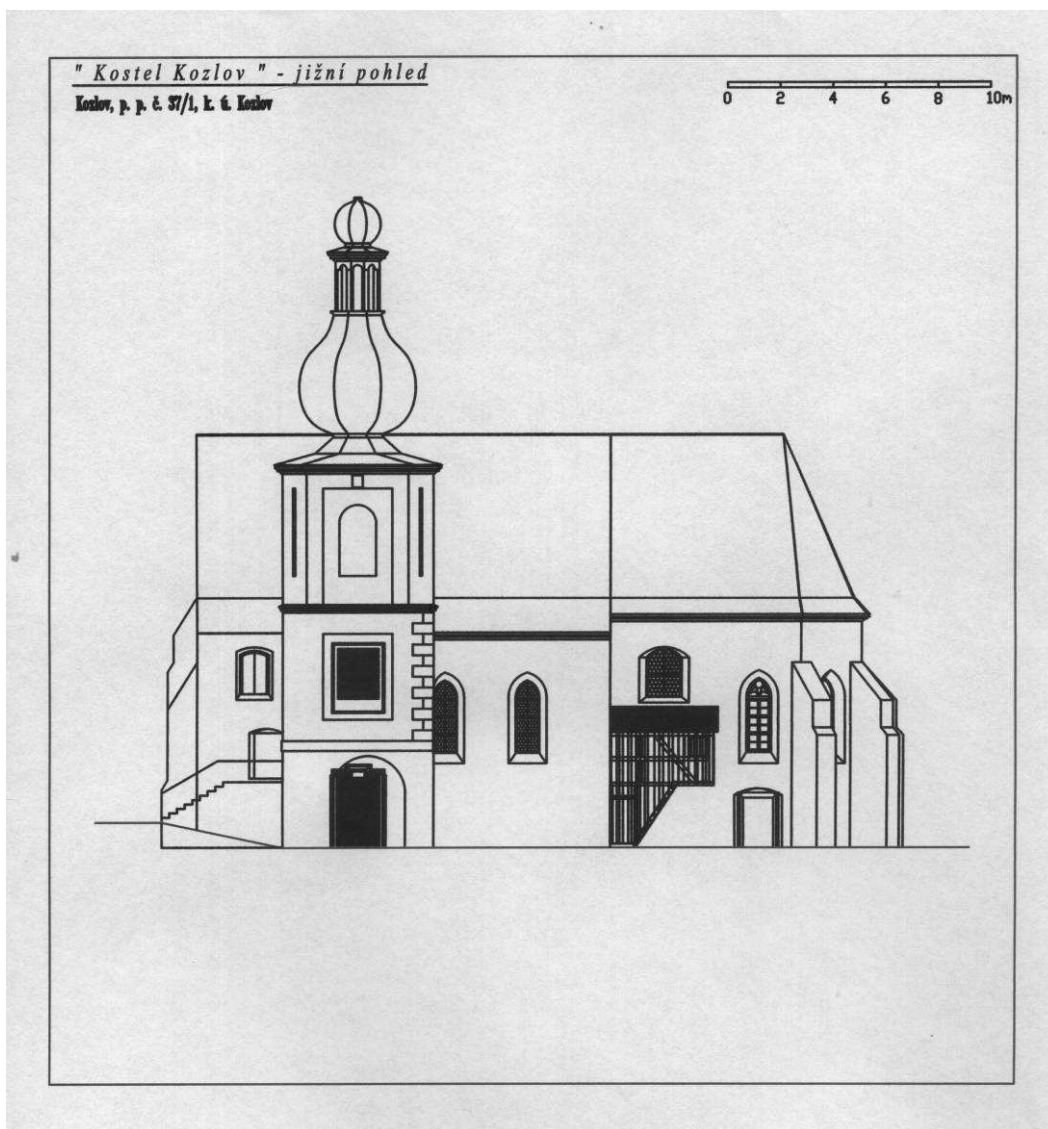
Pohled na ves Kozlov z roku 1727. (Uložen v SÚA Praha – sbírka map a plánů)

Dokumentace současného stavu

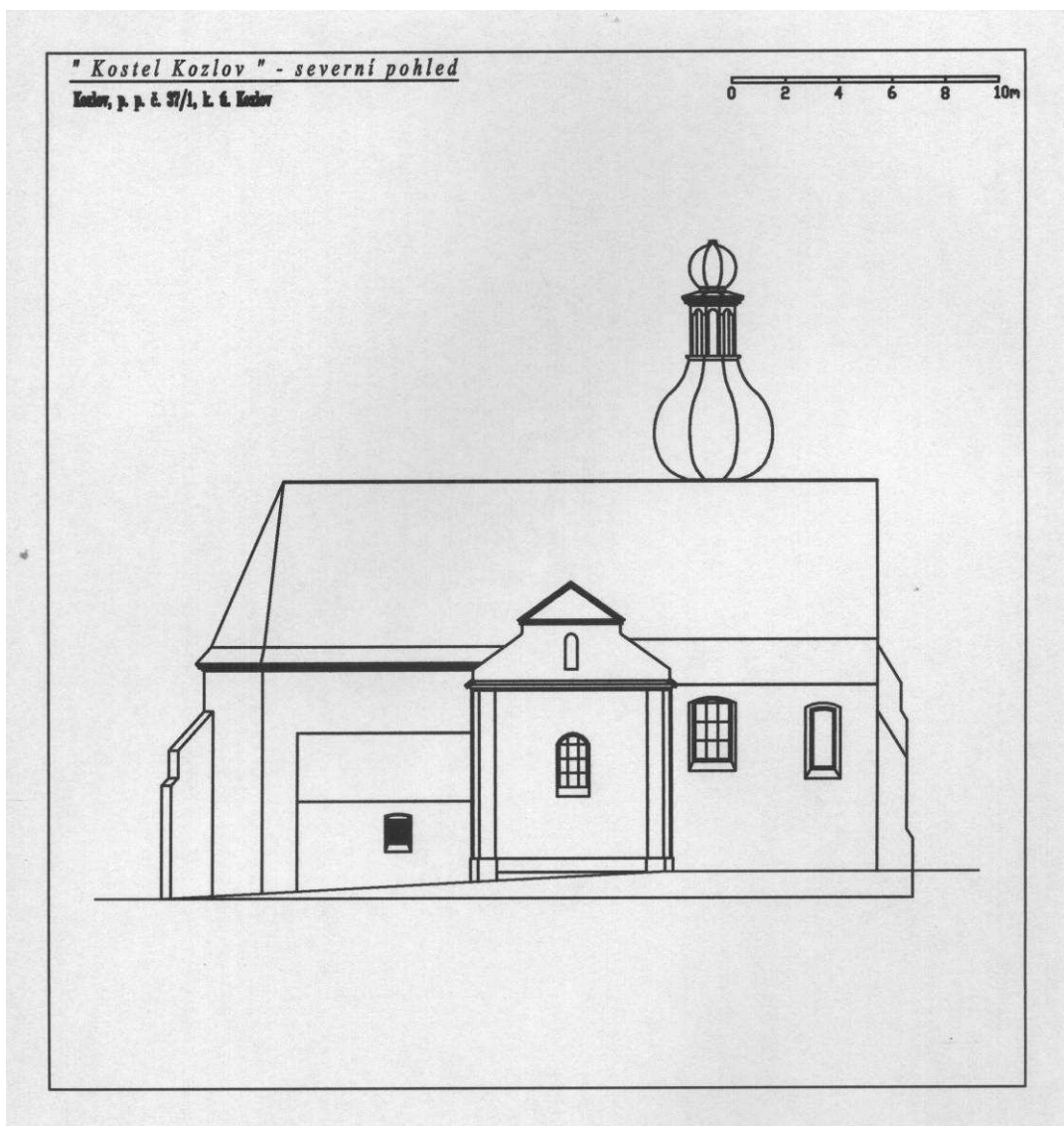
Situace objektu ve vztahu k okolí – kopie katastrální mapy

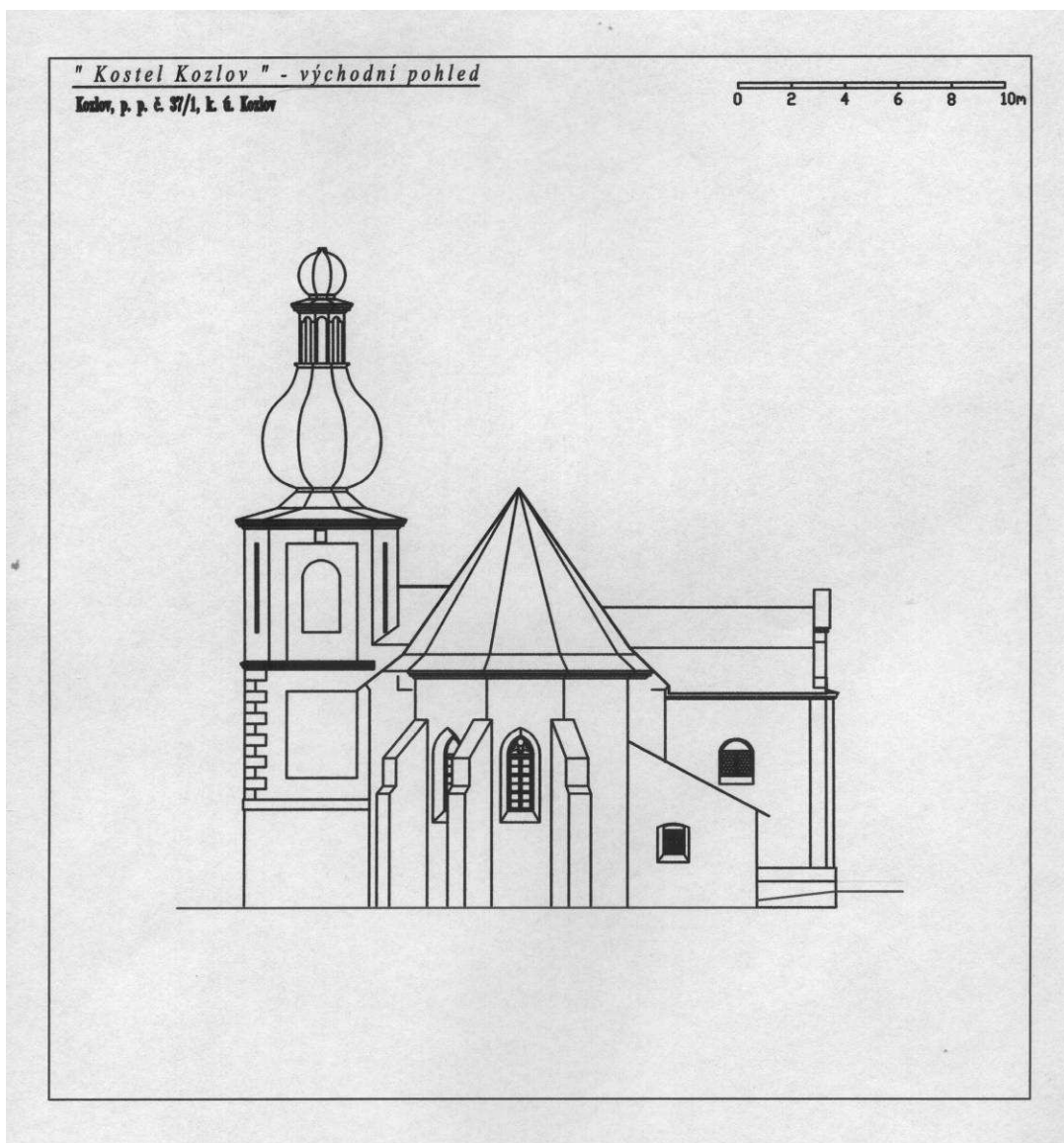
Nárysy pohledů objektu

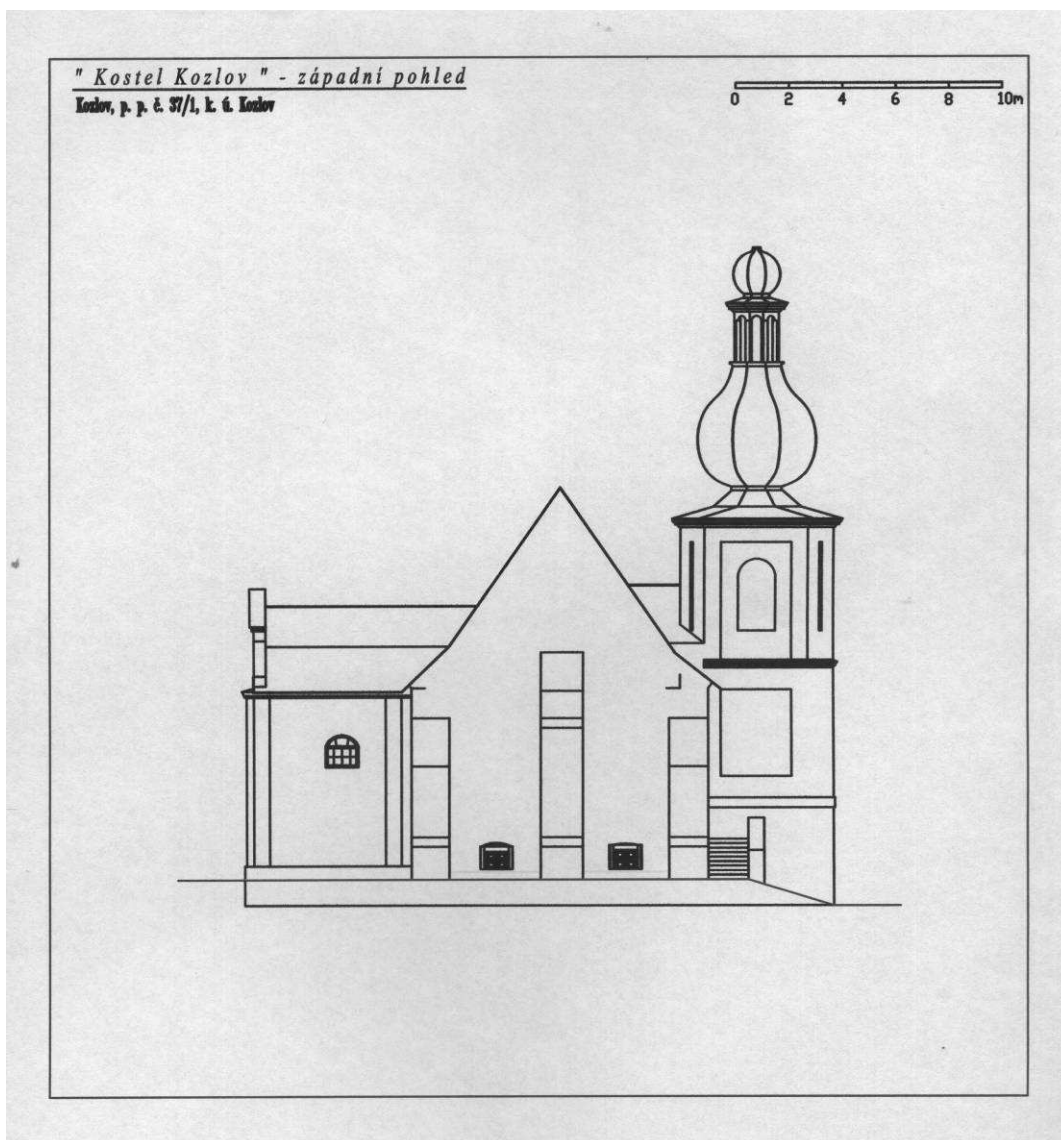
Nárys kostela – jižní strana

Nárys kostela – severní strana

Nárys kostela – východní strana

Nárys kostela – západní strana

Fotografická dokumentace

Exteriér objektu

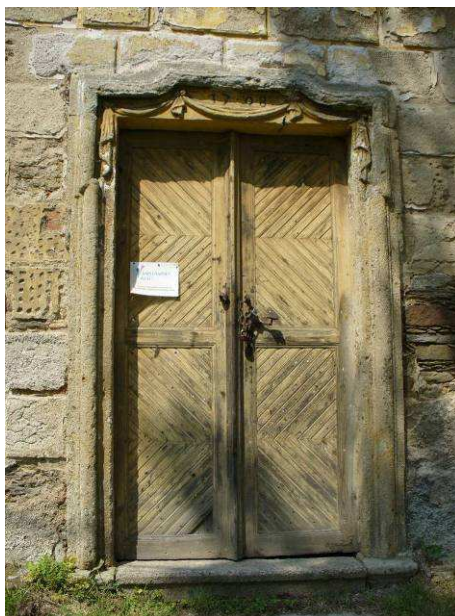
Celkový pohled na kostel od východu

Pohled na jižní stranu kostela

Hlavní vstup do kostela

Detail hlavního vstupu

Věž kostela od západu

Spodní část věže se schodištěm na kruchtu

Západní štít kostela

Opěrné pilíře na západní straně kostela

Celkový pohled na západní štít a křestní kapli

Severní stěna hlavní lodi s okny

Pohled na křestní kapli od západu

Křestní kaple

Detail štítu křestní kaple se sochou svěťce v nice

Socha svěťce

Pohled na sakristii od severu

Pohled na sakristii od východu

Pohled na presbyterium kostela

Okno v prostoru presbyteria

Horní část opěrného pilíře na východní straně kostela

Spodní část opěrného pilíře na východní straně kostela

Bezprostřední okolí objektu

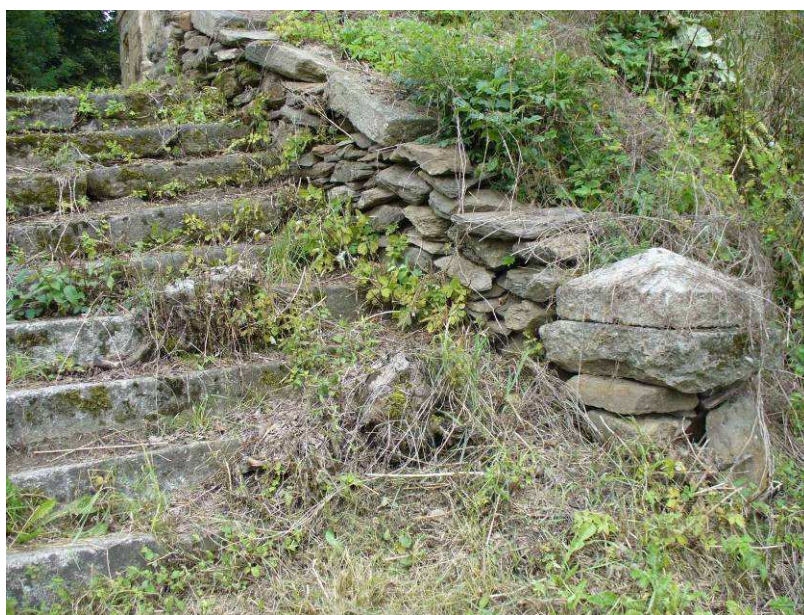
Jižní strana kostela s ohradní zdí

Ohradní zeď na východní straně kostela

Schodiště na východní straně kostela

Detail schodiště na východní straně kostela

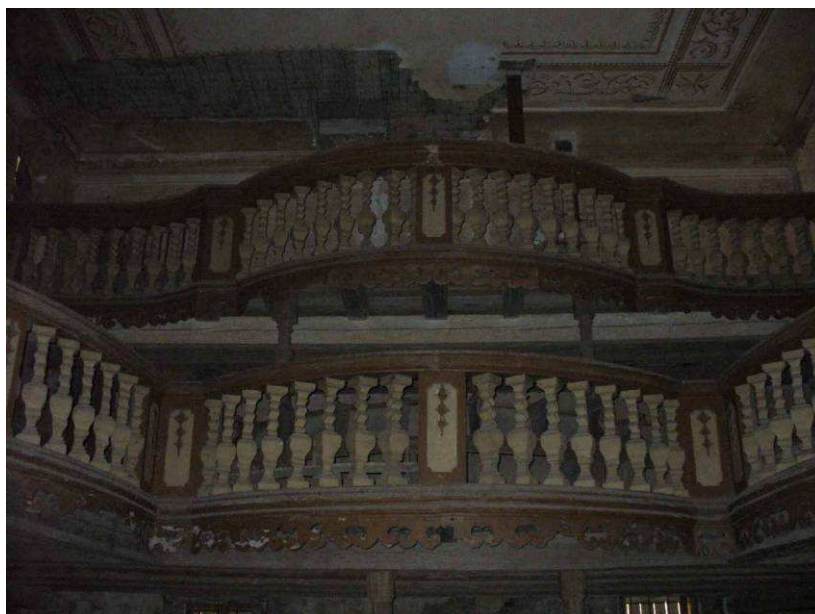

Detail ohradní zdi od východu

Ohradní zeď na jižní straně kostela

Interiér objektu

Pohled na střední část kruchty

Pohled do podkruchtí

Levé křídlo 1. patra kruchty

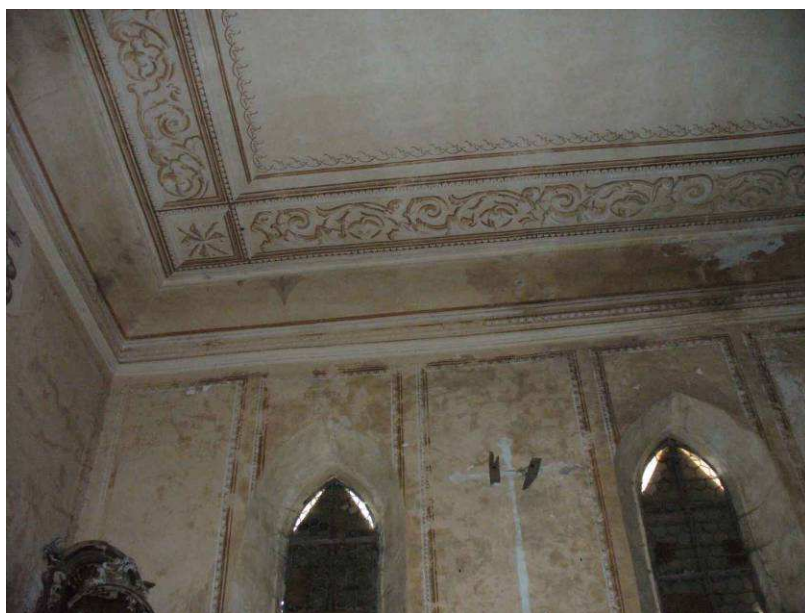
Pravé křídlo 1. patra kruchty

Interiér hlavní lodi s gotickým oknem

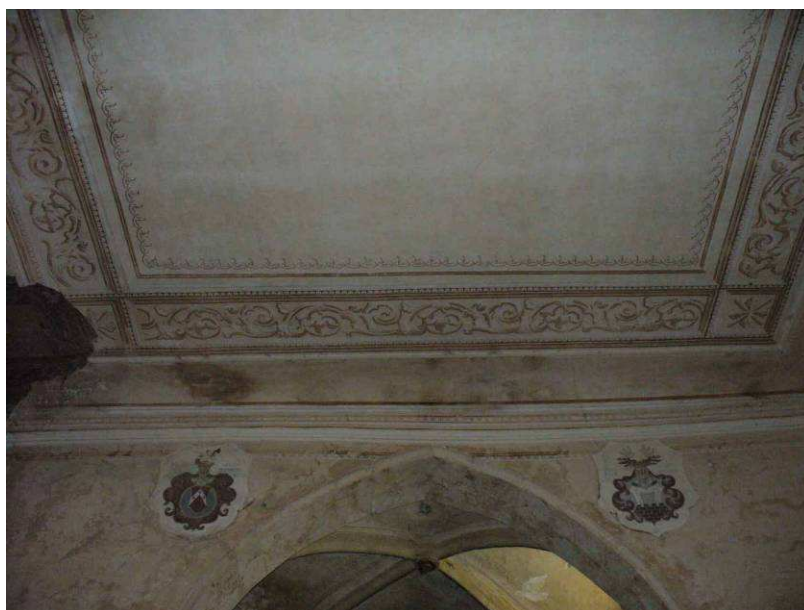
Interiér hlavní lodi s gotickými okny a dřevěným baldachýnem

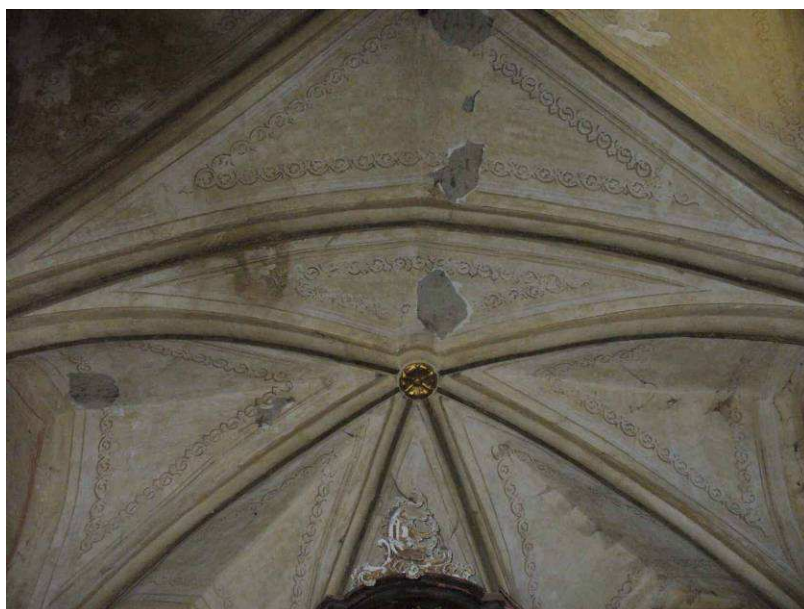
Pohled na výmalbu hlavní lodi

Boční oltář v hlavní lodi

Vítězný oblouk s výmalbou

Klenba presbyteria

Hlavní oltář v presbyteriu

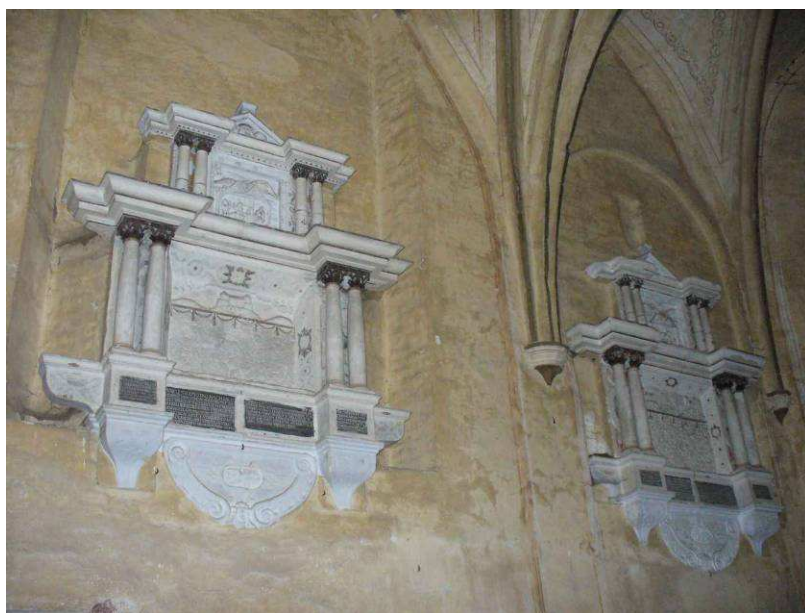
Kamenný základ hlavního oltáře

Klenba presbyteria s oknem

Jižní stěna presbyteria s oratoří

Severní stěna presbyteria s epitafy

Kazatelna pod vítězným obloukem

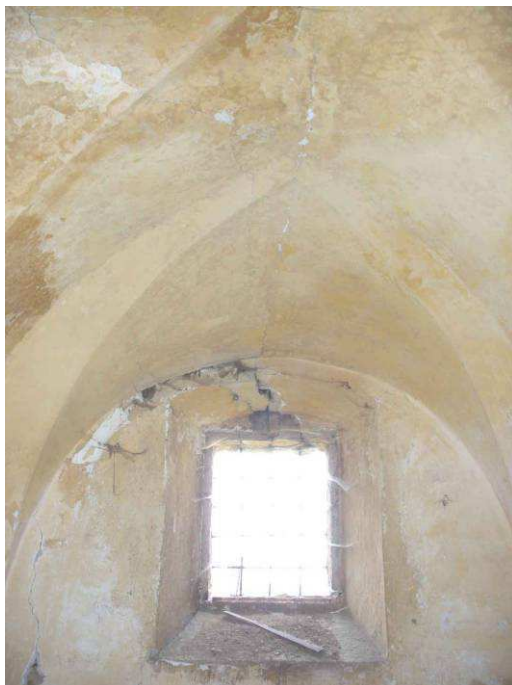
Vstup do sakristie

Klenba sakristie

Okno sakristie

Okno sakristie s klenbou

Pohled do křestní kaple

Interiér křestní kaple s oknem

Pohled na strop křestní kaple s odkrytým krovem

Odkrytý krov křestní kaple

Východní stěna křestní kaple s grottou

Grotta

Socha sv. Jana Nepomuckého v nice křestní kaple

Detail sochy sv. Jana Nepomuckého

Kamenná křtitelnice v prostoru křtící kaple

Cihelná menza v prostoru křtící kaple

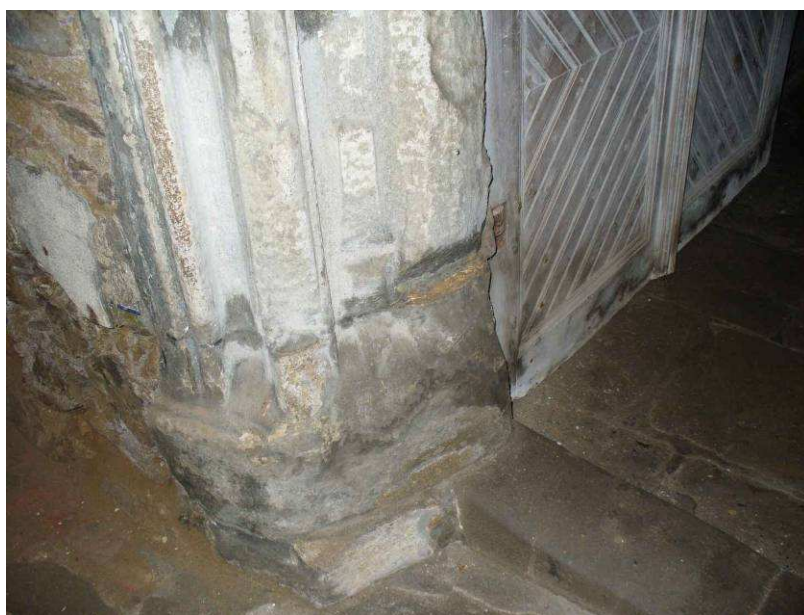
Původní hlavní vstup s gotickým portálem v prostoru přízemí věže

Strop vstupní předsíně v přízemí věže

Detail gotického portálu

Detail gotického portálu

Výklenek v západní stěně vstupní předsíně věže

Schodiště do věže

Pamětní deska obětem 1. světové války umístěná na východní stěně vstupní předsíně věže

Klekačí lavice pod pamětní deskou

Interiér 1. patra věže

Schody vedoucí do 2. zvonového patra věže

Grafické vyhodnocení SHP

Legenda k barevnému vyhodnocení stavebního vývoje

Gotické zdivo a prostory (2. pol. 14. stol.)

Pozdně gotické zdivo a prostory (cca 15.stol.)

Barokní zdivo a prostory

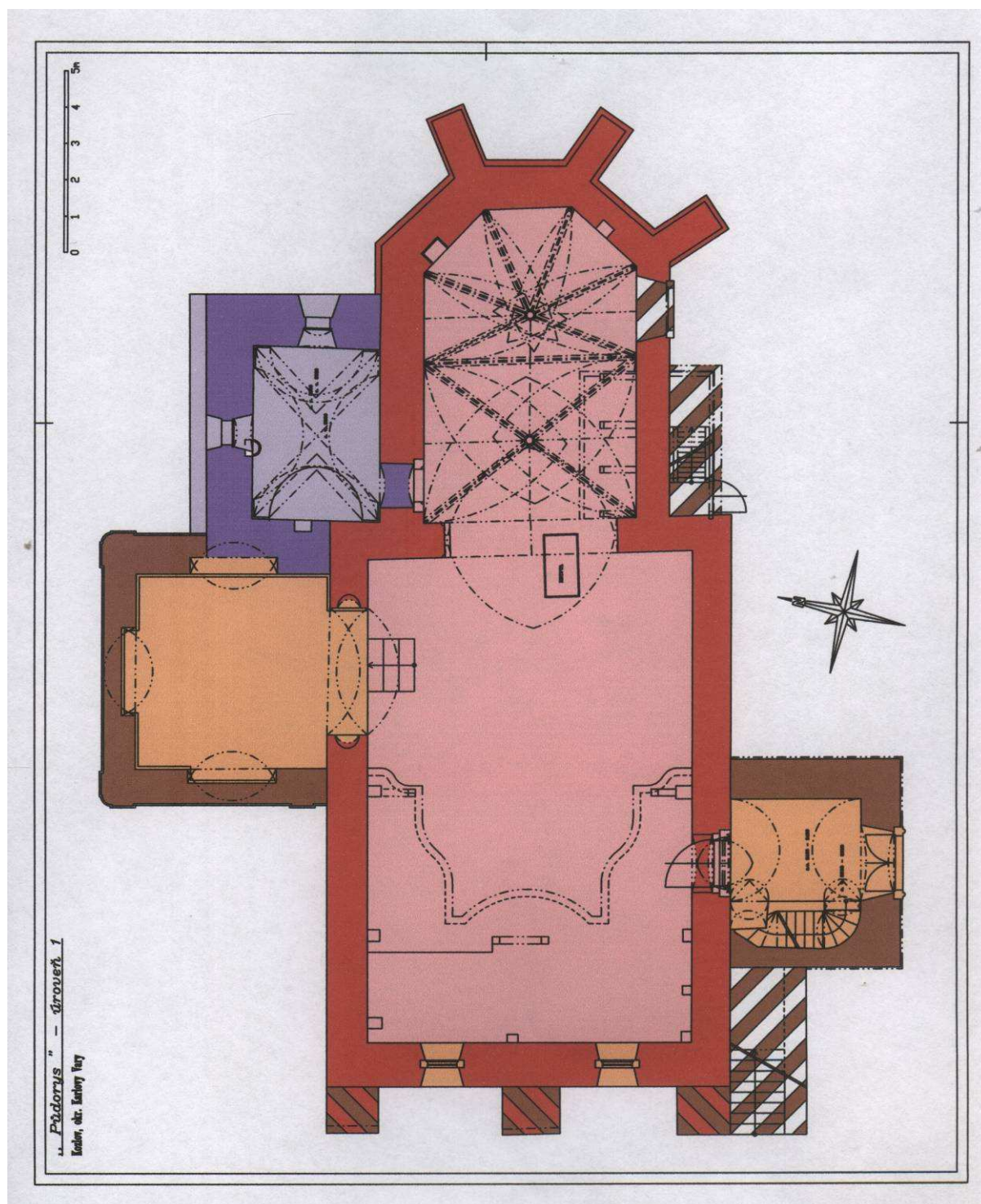

Hypoteticky zařazené zdivo značeno v ploše čárkováním

Klenby a stropy značeny světlejším odstínem

ART KODIAK s.r.o.

Školní 639/II, 337 03 Rokycany
tel./fax.: 371 580 738
mobil: 739 022 682
e-mail: artkodiak@artkodiak.cz

ART KODIAK s.r.o.

Školní 639/II, 337 03 Rokycany
tel./fax.: 371 580 738
mobil: 739 022 682
e-mail: artkodiak@artkodiak.cz

